

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

**Trvale udržitelné územní plánování jako nový
fenomén správy našich měst**

Bc. Jana Čápková

Diplomová práce

2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana ČÁPOVÁ**
Osobní číslo: **E09785**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj**
Název tématu: **Trvale udržitelné územní plánování jako nový fenomén správy našich měst**
Zadávací katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je vyhodnocení uplatňování trvale udržitelného územního plánování v praxi.

- Trvale udržitelný rozvoj a územní plánování
- Metody vyhodnocování trvale udržitelného územního plánování
- Uplatnění metod trvale udržitelného územního plánování v praxi
- Analýza územně plánovacích dokumentací z pohledu trvale udržitelného územního plánování

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

DIEFENBACHER, H., HUMMEL, J., KOŽELOUH, J., ŠTEFANEC, M.: Udržitelné plánování území. Brno: NESEHNUTÍ Brno, 2007. ISBN 978-80-903228-8-3.

HÁJEK, P., KASÍKOVÁ, S., TYWONIAK, J.: Agenda 21 pro udržitelnou výstavbu. Překlad CIB Report Publication 237. Praha: ČVUT, 2001. ISBN 80-01-02467-9.

HALASOVÁ, H., ŠILAROVÁ, V.: Územní plánování v České republice 2007 [online]. Brno : Ústav územního rozvoje Brno, 2007 [cit. 2010-06-24]. Dostupné z WWW: <www.uur.cz>.

Kolektiv autorů: Principy a pravidla územního plánování [online]. 2006. Dostupný z WWW: <<http://www.uur.cz/>>.

RIDDELL, R.: Sustainable urban planning: tipping the balance. Oxford, U.K.: Blackwell, 2004. ISBN 978-1-4051-0290-2.

MAIER K. et al.: Územní plánování a udržitelný rozvoj. Praha : ABF - nakladatelství ARCH 2008. ISBN 978-80-86905-47-1.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: **25. června 2010**

Termín odevzdání diplomové práce: **6. května 2011**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 18. srpna 2010

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Nechanicích dne 6. 5. 2011

Bc. Jana Čápková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat vedoucí této diplomové práce doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné metodické pokyny a připomínky při tvorbě této práce. Dále bych ráda poděkovala všem svým blízkým, kteří mě po celou dobu psaní diplomové práce podporovali.

Anotace

Práce se zaměřuje na uplatnění principů udržitelného rozvoje v procesu územního plánování v České republice. Jejím cílem je vyhodnocení uplatňování těchto principů v územně plánovací praxi a navržení vhodné metodiky pro vyhodnocení udržitelného rozvoje území v územním plánu. Výstupem pak je ověření navržené metodiky na vybraný územní plán obce.

Klíčová slova

udržitelný rozvoj, územní plánování, trvale udržitelné územní plánování, územní plán, vyhodnocení udržitelného rozvoje území

Title

Sustainable town and country planning as a new phenomenon of a governance of our cities

Abstract

The work focuses on applying the principles of sustainable development in the process of town and country planning in the Czech Republic. Its aim is to evaluate the application of these principles in the town and country planning practice and designing an appropriate methodology for assessing sustainable development in the local plan. The result is the verification of the proposed methodology on a selected local plan.

Keywords

sustainable development, town and country planning, sustainable town and country planning, local plan, sustainable development impact assessment

Obsah

Seznam použitých zkratk	9
Seznam obrázků	10
Seznam tabulek	10
Úvod	11
1 Trvale udržitelný rozvoj	14
1.1 Definice trvale udržitelného rozvoje	15
1.2 Principy udržitelného rozvoje	16
1.3 Pilíře udržitelného rozvoje	17
1.3.1 Environmentální pilíř	19
1.3.2 Sociální pilíř	21
1.3.3 Ekonomický pilíř	21
2 Územní plánování v České republice	23
2.1 Cíle územního plánování	24
2.2 Úkoly územního plánování	24
2.3 Nástroje územního plánování	25
2.3.1 Územně plánovací podklady	26
2.3.2 Politika územního rozvoje	27
2.3.3 Územně plánovací dokumentace	28
3 Trvale udržitelné územní plánování	30
3.1 Podstata trvale udržitelného územního plánování	31
3.1.1 Trvale udržitelné územní plánování v mezinárodních dokumentech	32
3.2 Nástroje pro vyhodnocování trvale udržitelného územního rozvoje	34
3.2.1 Vyhodnocení udržitelného rozvoje území - VURÚ	34
3.2.2 Rozbor udržitelného rozvoje území - RURÚ	36
3.2.3 Posuzování vlivů na životní prostředí – SEA a EIA	37
3.2.4 Territorial impact assessment - TIA	39

4	Metody trvale udržitelného územního plánování v praxi.....	46
4.1	Existující metodika pro rozbor udržitelného rozvoje území v ÚAP.....	46
4.1.1	Metodika vyhodnocování udržitelného využití území.....	47
4.1.2	Metodická pomůcka k aktualizaci RURÚ v ÚAP obcí	48
4.2	Výběr vhodného územního plánu pro hodnocení	51
4.3	Vyhodnocení udržitelnosti rozvoje území (VURÚ)	51
5	Metodika pro VURÚ v územních plánech	56
5.1	Návrh metodiky pro VURÚ v územních plánech.....	56
5.1.1	Výběr vhodných metod pro navrhovanou metodiku	56
5.2	Aplikace metodiky na vybraný územní plán	59
5.2.1	Hodnocení vybraných změn navržených v územním plánu	61
5.2.2	Celkové hodnocení udržitelnosti vybraných navrhovaných změn	68
	Závěr.....	70
	Literatura	73
	Seznam příloh.....	76

Seznam použitých zkratk

ECI	European Common Indicators
EECONET	European Ecological Network (Evropská ekologická síť)
EIA	Environmental Impact Assessment
ESPON	European Spatial Planning Observation Network (Evropská monitorovací síť pro územní rozvoj a soudržnost)
EU	Evropská unie
EVL	Evropsky významná lokalita
HDI	Human Development Index
HDP	Hrubý domácí produkt
IA	Impact Assessment
k.ú.	katastrální území
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
NATURA 2000	Soustava chráněných území evropského významu
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
PIM	Potential Impact of Policy
PÚR	Politika územního rozvoje
RURÚ	Rozbor udržitelného rozvoje území
SEA	Strategic Environmental Assessment
SWOT	analýza k identifikaci silných (Strengths) a slabých (Weaknesses) stránek, příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats)
TIA	Territorial Impact Assessment
TIM	Territorial Impact
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj
ÚAP	Územně analytické podklady
VURÚ	Vyhodnocení udržitelného rozvoje území
ZÚR	Zásady územního rozvoje

Seznam obrázků

Obrázek 1: Udržitelný rozvoj	18
Obrázek 2: Dimenze územní soudržnosti.....	41
Obrázek 3: Integrovaná strategie pro cíle územní soudržnosti cíle a hodnotící kritéria	42
Obrázek 4: Územní plán - hlavní výkres, výřez k.ú. Lubno u Nechanic.....	61

Seznam tabulek

Tabulka 1: Matice vyhodnocení interakcí mezi jednotlivými pilíři udržitelného rozvoje ..	48
Tabulka 2: Syntéza hodnocení udržitelného rozvoje v pilířích	50
Tabulka 3: Vyhodnocení vlivů změn na udržitelnost území	58
Tabulka 4: Vymezení zastavitelných ploch - k.ú. Lubno u Nechanic.....	59
Tabulka 5: Vymezení ploch přestavby - k.ú. Lubno u Nechanic	60
Tabulka 6: Hodnocení navrhované změny L-Z1	62
Tabulka 7: Hodnocení navrhované změny L-Z2	62
Tabulka 8: Hodnocení navrhovaných změn L-Z3 a L-P2	63
Tabulka 9: Hodnocení navrhované změny L-Z4	63
Tabulka 10: Hodnocení navrhovaných změn L-Z5 a L-Z6.....	64
Tabulka 11: Hodnocení navrhovaných změn L-Z8, L-Z9, L-Z11 a L-Z12	64
Tabulka 12: Hodnocení navrhovaných změn L-Z10 a L-Z13.....	65
Tabulka 13: Hodnocení navrhované změny L-Z14.....	65
Tabulka 14: Hodnocení navrhované změny L-Z15	65
Tabulka 15: Hodnocení navrhované změny L-Z16.....	66
Tabulka 16: Hodnocení navrhované změny L-Z17	66
Tabulka 17: Hodnocení navrhované změny L-Z18.....	67
Tabulka 18: Hodnocení navrhované změny L-Z19.....	67
Tabulka 19: Hodnocení navrhovaných změn L-P3 a L-P5	68
Tabulka 20: Celkové hodnocení udržitelnosti území	68

Úvod

Tématem diplomové práce je trvale udržitelné územní plánování. Jak již sám název napovídá, jedná se o nový, či spíše inovovaný nástroj používaný při správě našich měst. Práce je věnována územnímu plánování na té nejnižší správní úrovni – obci.

V některých publikacích lze ovšem také najít názor, že trvale udržitelný rozvoj vlastně neexistuje a jedná se pouze o nástroj, jak lidskou spotřebu omezit. Proto je důležité již v úvodu této práce vymežit, že jejím předmětem není posuzování existence či neexistence udržitelného rozvoje.

Z historického hlediska na našem území se opravdu jedná o nový trend. Při zakládání měst byla města jasně vymezena a limitována přírodními podmínkami jeho okolí. Postupem času a hlavně s vývojem nových technologií se města rozrůstala a limity tvořené přírodou přestávala platit. Člověk se naučil přírodu ovládat. V poslední třetině minulého století si ovšem lidé, zejména žijící v demokratických zemích, začali uvědomovat životní hranice. Objevil se pojem trvale udržitelný rozvoj. Dnes je již jasné, že je potřeba uplatnit tento princip i v oblasti územního plánování, neboť je vždy lepší předcházení problémů než jejich následné řešení a odstraňování.

Cílem práce je vyhodnocení uplatňování trvale udržitelného územního plánování v praxi. Hlavní těžiště práce lze spatřovat v posouzení územního plánu konkrétní obce z hlediska udržitelného rozvoje. **Hlavním výstupem bude návrh metodiky pro vyhodnocení udržitelného rozvoje území v územním plánu obce.** Mělo by se jednat o jednoduchou metodiku, která bude přístupná i pro územní plány menších obcí České republiky. Pro ověření navržené metodiky bude aplikována na konkrétní vybraný územní plán menší obce.

Metodické poznámky ke způsobu zpracování práce

V rámci této problematiky je třeba nejprve shromáždit základní poznatky z oblasti udržitelného rozvoje, čemuž bude věnován úvod práce. Zde bude souhrn základních definic, principů a popis pilířů udržitelného rozvoje. Tyto poznatky o udržitelném rozvoji následně pomůžou k lepšímu pochopení problematiky trvale udržitelného územního plánování.

Nejméně důležité je seskupit informace o územním plánování, protože v současné době existují pouze publikace, které uceleně popisují územní plánování podle dřívější právní úpravy. Nezbytné bude se zaměřit na činnosti prováděné v procesu územního plánování a druhy územně plánovací dokumentace podle platného stavebního zákona. Nejvýznamnější z územně plánovací dokumentace pro tuto práci je územní plán, který bude v závěru posuzován z pohledu udržitelného rozvoje.

Další krok této práce se bude zabývat implementací principů trvale udržitelného rozvoje do územního plánování. Podle stavebního zákona je třeba si více přiblížit vyhodnocení udržitelného rozvoje území a rozbor udržitelného rozvoje území, kde by mělo být hlavní těžiště implementace udržitelného rozvoje do územního plánování. Nelze opomenout posuzování vlivů na životní prostředí (SEA), které je také součástí vyhodnocení udržitelného rozvoje území. V této části práce bude popsána i metoda hodnocení TIA (Territorial Impact Assessment), která se používá při hodnocení územních dopadů zejména rozvojových politik. Její principy by mohly přinést nové poznatky do návrhu metodiky pro vyhodnocení udržitelného rozvoje území.

Vzhledem k tomu, že v současné době existuje několik metodik pro rozbor udržitelného rozvoje území v rámci územně analytických podkladů, dalším krokem práce bude rozbor dostupných metod, na jejichž principu lze následně postavit návrh metodiky pro hodnocení. Před samotným návrhem je důležité zhodnotit skutečnou strukturu vyhodnocení udržitelného rozvoje území vybraného územního plánu obce, protože podle vyhlášky č. 500/2006 Sb. struktura tohoto hodnocení je pouze obecná.

Vybraný územní plán musí splňovat několik podmínek: musí to být územní plán zhotovený podle nového stavebního zákona z roku 2006, musí obsahovat vyhodnocení udržitelného rozvoje území a mělo by se jednat o územní plán menší obce, aby vznikla

jednoduchá aktuální metodika, která bude přístupná právě i malým obcím. Takto navržená metodika bude následně prakticky aplikována na územní plán vybrané menší obce.

1 Trvale udržitelný rozvoj

Území je nenahraditelný a neobnovitelný zdroj. To je fakt, se kterým souhlasí snad všichni odborníci zabývající se touto problematikou. S tímto faktem související trvale udržitelný rozvoj se také v posledních desetiletích skloňuje v odborné literatuře stále více. Je nutné si tuto problematiku vysvětlit či alespoň nastínit, protože se na českém knižním trhu vyskytuje stále dost knih, které udržitelný rozvoj opírají pouze o jeho ekologickou stránku. Ujednacení obecných pojmů udržitelného rozvoje je důležité pro pochopení východisek a dalších částí této práce.

„U zrodu myšlenky udržitelného rozvoje bylo poznání, že přírodní zdroje ani schopnost ekosystémů vstřebávat důsledky lidské činnosti nejsou neomezené, a že tudíž ekonomický růst a společenský blahobyt nelze trvale zajistit čerpáním těchto zdrojů a na úkor ekologické stability prostředí.“ (Ústav územního rozvoje, 2010, str. A.1.1) Faktem zůstává, že člověk v historii neměl příležitost globálně poznat omezenost přírodních zdrojů, snad s výjimkou vyhynutí mamuta, ovšem z této doby nejsou dochovány žádné doklady mapující vliv tohoto faktu na člověka. V historii lze najít lokální důsledky činnosti člověka, zejména spojené s poškozením přírodního prostředí. Skutečné čerpání omezených zdrojů člověk poznává až ve 20. století, kdy začínají být patrné důsledky průmyslové revoluce z 19. století.

Jak uvádí Mezřický (2005, str. 11) první publikací, která vyvolala vlnu ohlasu a dodnes se o ní mluví a píše jako o poměrně průlomovém poznání, je kniha *Meze růstu*¹ z roku 1972. Věnovala se problematice vývoji a stavu světa a vlivu člověka na své okolí včetně vývojových tendencí. Ve své době vyvolala diskuze svou zprávou, že planeta Země v příštích 100 letech narazí na meze růstu, či je při neomezeném průmyslovém růstu zcela překročí. Ostrou kritiku vyvolaly odhady o rychlém vyčerpání zdrojů surovin. Na tuto publikaci navázala zpráva Světové komise pro životní prostředí a rozvoj (tzv. zpráva Brundtlandové) *Naše společná budoucnost*² z roku 1987. V této zprávě se poprvé uvádí definice trvale udržitelného rozvoje, která se dodnes považuje jako jedna z nejlepších definic (viz. níže).

¹ Meadows, D. H., Meadows, D. L., Behrens, W. *The Limits to Growth*. New York : Universe Books, 1972 In Mezřický, V. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha : Portál, 2005.

² WCED. *Our Common Future*. Oxford : Oxford University Press, 1987 In Mezřický, V. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha : Portál, 2005.

Význam zprávy Brundtlandové zmiňuje i Riddell (2004, str. 14) zejména proto, že současný „udržitelný“ způsob uvažování z ní stále vychází. Krom definice udržitelnosti tato zpráva obsahuje i 3 cíle udržitelnosti:

- Zajistit, že všechny potřeby společnosti jsou splněny.
- Zajistit, že všichni členové společnosti mají své potřeby uspokojeny.
- Zajistit, že všechny vývoj a ochrana je udržitelný v průběhu času v sociálním, ekonomickém i environmentálním smyslu. (Riddell, 2004, str. 14)

Zpráva Brundtlandové se stala základem pro další dokumenty, zejména dokumenty přijaté Konferencí OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992 v Rio de Janeiro Deklarace o životním prostředí a Agenda 21.

1.1 Definice trvale udržitelného rozvoje

Pojem sustainable development se v českém jazyce překládá jako „trvale udržitelný rozvoj“, ovšem v poslední době se spíše užívá zkrácená verze „udržitelný rozvoj“, aniž by se změnil význam pojmu.

První definicí, jak již bylo napsáno, byla definice uvedená ve zprávě Naše společná budoucnost. Tato definice zní: „trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby“. (Mezřický, 2005, str. 12)

Jak uvádí Hála (2007, str. 262), definic udržitelného rozvoje jsou údajně desítky. Např. Evropský parlament jej definuje takto: „Udržitelný rozvoj znamená zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace“.

Pokud bychom se zaměřili na definice v českém právním systému, lze definici najít v zákoně č. 17/1992 Sb., o ochraně životního prostředí, kde je definován v §6 jako „takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.

Definice udržitelného rozvoje je dnes zahrnuta i ve stavebním zákoně (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu). §18, odst. 1 říká, že „udržitelný rozvoj spočívá ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí,

pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a zároveň má uspokojovat potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích“.

1.2 Principy udržitelného rozvoje

Principy udržitelného rozvoje jsou popsány v Deklaraci z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji. Tato deklarace byla přijata spolu s mezinárodním dokumentem OSN „Agenda 21“ na summitu v Rio de Janeiru v roce 1992. Agenda 21 stanovuje kroky, které směřují k udržitelnému rozvoji, a stala se závazkem ke vzájemné spolupráci v této oblasti. Jedná se o velmi obsáhlý materiál, kde jsou specifikovány principy udržitelného rozvoje, a dotýká promítnutí principu do všech činností lidské společnosti.

„Agenda“ je slovo latinského původu a znamená program nebo také seznam věcí, které je třeba udělat, aby bylo dosaženo cíle. Číslo „21“ odkazuje na 21. století a s ním spojené problémy, které lidstvo bude muset v zájmu přežití řešit. (Reitschmiedová, 2007, str. 8)

Agenda 21 se zabývá zejména politikou životního prostředí. Především osmá kapitola se věnuje vzájemnému vlivu této politiky s ostatními politikami (ekonomickou, sociální, fiskální aj.). Celkovým cílem se podle Mezřického (2005, str. 145) stala integrace sociálně-ekonomických a ekologických otázek do rozhodovacího procesu.

Dokument Agenda 21 se stal východiskem pro vytvoření Místní Agendy 21, což je nástroj, kterým se uplatňují principy obsažené v Agendě 21 na regionální a lokální úrovni. Své uplatnění našla Místní Agenda 21 zejména při strategickém plánování obcí, ovšem její uplatňování nelze vynutit, není povinná. Principy v ní obsažené ovšem mohou posloužit i při územním plánování udržitelného rozvoje obce.

Základními principy udržitelného rozvoje podle publikace Jak rozvíjet obec a region (Reitschmiedová, 2007, str. 5):

- propojení základních oblastí života – ekonomické, sociální a životního prostředí; řešení zohledňující pouze jednu nebo dvě z nich není dlouhodobě efektivní,
- dlouhodobá perspektiva – každé rozhodnutí je třeba zvažovat z hlediska dlouhodobých dopadů, je třeba strategicky plánovat,

- kapacita životního prostředí je omezená – nejenom jako zdroje surovin, látek a funkcí potřebných k životu, ale také jako prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu,
- předběžná opatrnost – důsledky některých našich činností nejsou vždy známé, neboť naše poznání zákonitostí fungujících v životním prostředí je stále ještě na nízkém stupni, a proto je na místě opatrnost,
- prevence – je mnohem efektivnější než následné řešení dopadů; na řešení problémů, které již vzniknou, musí být vynakládáno mnohem větší množství zdrojů (časových, finančních i lidských),
- kvalita života – má rozměr nejen materiální, ale také společenský, etický, estetický, duchovní, kulturní a další, lidé mají přirozené právo na kvalitní život,
- sociální spravedlnost (vnitrogenerační odpovědnost) – tj. zabezpečení národnostní, rasové i jiné rovnosti, respektování práv všech současných generací na zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost; příležitosti i zodpovědnosti by měly být děleny mezi země, regiony i mezi rozdílné sociální skupiny; chudoba je ohrožující faktor udržitelného rozvoje; naše odpovědnost za její odstranění je společná a diferencovaná,
- zohlednění vztahu „lokální – globální“ – činnosti na místní úrovni ovlivňují problémy na globální úrovni – vytvářejí je nebo je mohou pomoci řešit, a naopak,
- mezigenerační odpovědnost – mluvíme o morální povinnosti k budoucím generacím: zajišťujeme jim možnost života ve zdravém prostředí? Nebudou muset spíše řešit problémy, které dnes my vytváříme a nad kterými přivíráme oči?
- demokratické procesy – zapojením veřejnosti již od počáteční fáze plánování vytváříme nejen objektivnější plány, ale také obecnou podporu pro jejich realizaci.

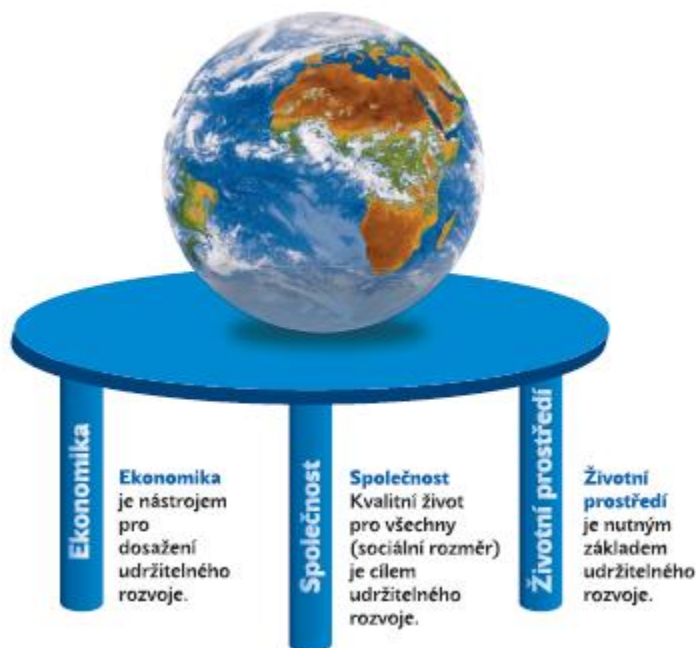
1.3 Pilíře udržitelného rozvoje

Světový summit k udržitelnému rozvoji v Johannesburgu v roce 2002 formuloval udržitelný rozvoj jako rovnost tří pilířů – environmentálního, sociálního a ekonomického.

Tyto tři pilíře se dají odvodit i od platného stavebního zákona. V poslední době se stále častěji odvozuje ještě čtvrtý pilíř – institucionální kapacita.

Odvozování těchto základních tří cílů se ukazuje jako zcela správné, pokud se na území podíváme z hlediska využívání území. Z pohledu prvního environmentálního pilíře jest využíváním území spotřebovávání jeho přírodních zdrojů a produkce odpadů. V případě ekonomického pilíře je území bráno jako zdroj ekonomické činnosti – produkci, distribuci, spotřebu a inovace. Území je v ekonomických teoriích ekonomickým statkem sloužící k dosahování cílů ekonomických subjektů. Ze sociálního hlediska je území prostorem mezilidských vztahů a spory jednotlivců či skupin o přístup při využívání zdrojů. (Ústav územního rozvoje, 2010, str. A.1.2)

Udržitelný rozvoj znamená především dynamickou rovnováhu mezi třemi základními oblastmi našeho života – ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím, také však rovnováhu mezi zeměmi, různými společenskými skupinami, dneškem a budoucností. Obrázek 1 znázorňuje udržitelný rozvoj jako míček, který leží na trojnožce a který musíme udržet v relativní rovnováze pomocí všech tří noh. (Reitschmiedová, 2007, str. 5)

Obrázek 1: Udržitelný rozvoj
Zdroj: (Reitschmiedová, 2007, str. 5)

Vzhledem k tomu, že udržitelný rozvoj se ve svých prvopočátcích zajímal pouze o ekologickou stránku rozvoje, je tento pilíř nejvíc rozvinutý. Mezřický (2005, str. 79) ve své publikaci uvádí nejasnou vazbu mezi environmentálním, ekonomickým a sociálním pilířem jako jednu ze základních příčin obtížného měření. Ačkoliv podle něj v teoretické rovině platí, že tyto tři pilíře by měly být ve vzájemné rovnováze, v praxi tomu tak není a často se dostávají do rozporu. Maier (Maier, et al., 2008, stránky 8-9) k tomu dodává, že sociální a ekonomické aspekty udržitelného rozvoje jsou stále aplikovány v menší míře než právě rozvinuté environmentální aspekty, které mají silnou oporu jak v zákonných opatřeních, tak i v soustavě indikátorů, kterými lze měřit uplatňování udržitelného rozvoje v praxi.

Rovnováha těchto tří pilířů vyplývá ze závěrečného textu summitu v Johannesburgu, ovšem jak uvádí ve svém příspěvku Hála (2007, str. 263), podstatou udržitelného rozvoje tato rovnováha být nemůže. Naopak je nutné podřídít sociální a ekonomickou podstatu udržitelného rozvoje environmentální stránce, protože kapacitní omezení planety předurčuje limity veškeré lidské činnosti. Ve prospěch tohoto názoru hovoří i to, že environmentální pilíř má silnou oporu v zákonech a některé lidské činnosti jako např. činnost továrny, nová výstavba na louce aj. jsou ekologií významně limitovány na případný úkor zbývajících pilířů.

1.3.1 Environmentální pilíř

Environmentální pilíř se opírá o fakt, že přírodní zdroje nejsou neomezené, a proto je nutné jejich využívání a spotřebovávání regulovat. Zabývá se tedy hospodařením s přírodními zdroji, ale i ochranou ekosystémů a zachování biodiverzity.

Podle Maiera (Maier, et al., 2008, str. 8) potřeba kontrolovat využívání přírodních zdrojů přímou měrou rostla s tím, jak člověk ovlivňoval prostředí a lidi okolo sebe. Reguluje se tedy činnost jednotlivce tak, aby buď v současnosti, nebo v budoucnosti, negativně neovlivnil možnost uspokojovat potřeby zájmy a práva dalších jedinců či skupin.

Environmentální pilíř udržitelného rozvoje poměrně dobře vystihuje Maier (Maier, et al., 2008, str. 8) pomocí podmínek, které musí splňovat toky materiálu a energie. Jedná se o tyto tři podmínky, zmíněné též v Aalborské chartě³ (Hrůza, 2002, str. 60):

- intenzita využívání obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace,
- intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné obnovitelné náhrady,
- intenzita znečišťování nepřesahuje asimilační kapacitu životního prostředí.

Pokud se podíváme na současnost, tak zjistíme, že např. první podmínka není splněna zejména díky průmyslové výrobě. Při výrobě se spotřebovávají převážně neobnovitelné zdroje a produkuje se velké množství odpadů. Dlouhá léta se při této produkci neohlíželo na životní prostředí a na jeho znečišťování nikdo nebral ohled. Lidskou činností se také, ať již výrobou či výstavbou sídel, měnilo využívání území, ale zároveň nedocházelo k navrácení území do přirozeného nepoškozeného stavu. Třetí podmínka, intenzita znečišťování životního prostředí, dříve také souvisela s průmyslovou výrobou, ale dnes se často jako hlavní příčina problémů životního prostředí uvádí doprava. Ta ovlivňuje životní prostředí mj. zejména růstem emisí a hlukem.

V posledních letech se však stav životního prostředí zlepšuje. Největší zájem o ochranu životního prostředí panuje ve vyspělých zemích, což má jistě souvislosti i s tím, že právě tyto země jsou největšími spotřebiteli neobnovitelných zdrojů a producenty odpadu. Státy přijímají zákonná opatření, která mají omezit či zabránit dalšímu znečišťování životního prostředí. Velmi populární jsou i nadnárodní opatření či mezinárodní dohody. Obecně se ochraně životního prostředí věnují právní předpisy od poloviny 20. století. V právním systému České republiky je ochrana životního prostředí ukotvena v Ústavě České republiky (zákon č. 1/1993 Sb.) a v Listině základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.). Aktuální právní předpis v této oblasti je zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

Vzhledem k tomu, že je tento pilíř nejrozšířenější, odráží se tato skutečnost i množstvím indikátorů, pomocí kterých měříme kvalitu životního prostředí. Díky tomu lze

³ *Aalborská charta*. Aalborg, Dánsko, 1994 In Hrůza, J. *Charty moderního urbanismu*. Praha : Agora, 2002

poměrně přesně zhodnotit ekologický pilíř. Na druhou stranu takto vyvinutá základna indikátorů oproti ostatním pilířům způsobuje již zmíněnou nerovnováhu mezi pilíři. V rámci EU se používají společné limity v oblasti ochrany přírodního prostředí – EECONET a NATURA 2000. Zařadit sem lze i Místní agendu 21 a hodnocení EIA a SEA.

1.3.2 Sociální pilíř

Sociální pilíř je podle Maiera (Maier, et al., 2008, str. 9) definován jako soudržnost (koheze) společenství obyvatel. Jde tedy o takovou sociální udržitelnost, kdy vztahy populace, kapitálu a technologie neomezují životní úroveň jedinců, která by měla být adekvátní a bezpečná.

Krajíček (2009, str. 80) podle summitu v Johannesburgu vymezuje sociální udržitelnost jako soudržnost a stabilitu sociálních struktur, kontinuitu kultury (odpovědnost vůči minulým generacím), vzdělávací systémy, věda, zdravotnictví apod., které se rozvíjejí k naplnění potřeb jednotlivců. Přitom základní materiální potřeby jedince jsou zajištěny stejnou měrou, což znamená, že vylučuje diskriminaci podle rasy, pohlaví aj.

Na celosvětové úrovni sleduje tento pilíř např. Rozvojový program OSN pomocí tzv. indexu lidského rozvoje (HDI – Human development index). „Index se týká jednotlivých států a je vícerozměrným údajem složeným ze tří dílčích indikátorů o stejné významové váze:

- index délky života vycházející z předpokládané délky života při narození,
- index vzdělávání vychází z dat o podílu gramotných v dospělé populaci a průměrné době školního vzdělávání,
- ekonomický index založený na hrubém domácím produktu na obyvatele.“ (Ústav územního rozvoje, 2010, str. A.1.2)

Na regionální úrovni lze potom sledovat sociální pilíř pomocí míry sociálního vyloučení či pomocí disparit v prostorové a sociální dostupnosti vzdělání, zdravotní a sociální péče a rekreace.

1.3.3 Ekonomický pilíř

Ekonomický pilíř se dá jednoduše vyjádřit tím, že při svých činnostech nespotřebuje člověk víc, než vyprodukoval. Současná ekonomická teorie i praxe má jeden

cíl – dosahování co největšího ekonomického růstu a jeho rychlého dosažení. Jedná se vlastně o růst výroby bez ohledu na vliv, který má na životní prostředí a přírodní zdroje.

Krajíček ve svém článku (2009, str. 80) považuje za ekonomickou udržitelnost takový ekonomický rozvoj, který je schopen zajistit rostoucí „bohatství“ společnosti a zároveň neohrožuje environmentální a sociální udržitelnost na regionální, národní nebo globální úrovni.

Ekonomický růst se ztotožňuje s ukazatelem růst HDP, který zahrnuje spotřebu domácností, investice firem, výdaje vlády a zahraniční obchod. „Zatímco náklady na ochranu životního prostředí vstupují do tohoto makroekonomického ukazatele v plné míře, škody ze znečištění do něj buď nevstupují, anebo vstupují pouze částečně. Mimo výpočet HDP se ocitají škody, které vznikly proto, že efekt vynaložených nákladů je v důsledku znečištění prostředí nižší než ve standardních podmínkách (nižší výnosy zemědělských plodin v důsledku znečištění ovzduší). Zcela mimo kalkulaci HDP stojí poškození přírodního bohatství, škody potenciální a skryté, jež se projeví až s určitým časovým odstupem. Naopak úroveň HDP paradoxně zvyšuje započítávání výdajů na odstraňování škod ze znečištění stejně jako těžba neobnovitelných zdrojů, které by měly mít ve vztahu k růstu spíše záporné znaménko.“ (Mezřícký, 2005, str. 136) Škody způsobené těžbou neobnovitelných zdrojů se také mohou projevit až s odstupem času, např. sesuvy svahů v blízkosti těžby u města Most. Nejedná se tedy o ukazatel, který by plně vypovídal o ekologické náročnosti činnosti a který by byl bezpochyby kvalitním ukazatelem i ve vztahu k udržitelnému rozvoji.

Má-li být lidská činnost udržitelná, je potřeba vědět, jak a do jaké míry můžeme nahradit přírodní zdroje vyrobeným či obnovitelným kapitálem. Za pozitivní lze považovat, že modernizování výroby a technologické inovace přináší i poznání, že hospodářského růstu lze dosáhnout i jinak, než dalším zužitkováním přírodních zdrojů.

Výše uvedený text přiblížil definice a základní principy udržitelného rozvoje, které jsou terminologicky důležité pro další postup práce a pochopení významu a vyhodnocování trvale udržitelného územního plánování. Podstatné je si uvědomit, že skutečný udržitelný rozvoj spočívá v rovnováze všech tří pilířů, což je klíčový poznatek ke správnému hodnocení udržitelného rozvoje.

2 Územní plánování v České republice

Jak uvádí Doležal (Doležal, Mareček, Vobořil, 1994), pojem územního plánování jakožto nástroje pro komplexní řešení území namísto dřívějších partikulárně pojatých urbanistických metod (plány polohy, regulační a zastavovací plány) v našem právním systému byl založen vydáním zákona č. 280/1949 Sb., o územním plánování a výstavbě obcí. Tento zákon však byl ve znamení centrálně plánovací ekonomiky závislý na politických rozhodnutích.

Obecně lze najít desítky definic tohoto pojmu. Všechny mají společné to, že se jedná o soustavnou činnost či proces zabývající se koordinací území, jeho složek a rozvoje. Jedná se o strategický nástroj, který slouží k rozvoji vymezeného území.

Územní plánování je soustavná činnost, která se zabývá územním rozvojem s cílem optimálního i funkčního využití území, vyloučení vzájemných disproporcí a prosazování veřejného i soukromého zájmu v území. (Šilhánková, 2007, str. 58)

Územní plánování v současné době v České republice upravuje zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se věnuje zejména cílům, úkolům a nástrojům územního plánování a vyhodnocováním vlivů na udržitelný rozvoj území.

Některé podrobnosti v zákoně upraveny nejsou, ale je zde přímo odkázáno na prováděcí právní předpis. Vymezené podrobnosti upravují prováděcí vyhlášky ke stavebnímu zákonu, v případě územního plánování se jedná o:

- vyhlášku č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti;
- vyhlášku č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území;
- vyhlášku č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření.

Mezi další předpisy, které souvisí s územním plánováním, patří např. zákon o vyvlastnění (zákon č. 184/2006 Sb.), správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.), zákon o státní památkové péči (zákon č. 20/1987 Sb.), zákon o ochraně přírody (zákon č. 114/1992 Sb.),

zákon o odpadech (zákon č. 185/2001 Sb.), zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (zákon č. 100/2001 Sb.) aj.

2.1 Cíle územního plánování

Podle §18 stavebního zákona je cílem územního plánování:

- vytvářet předpoklady pro:
 - výstavbu,
 - udržitelný rozvoj území, který spočívá ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích;
- zajištění předpokladů pro udržitelný rozvoj území prostřednictvím soustavného a komplexního řešení účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území, přičemž za tímto účelem sleduje společenský a hospodářský potenciál rozvoje;
- koordinace veřejných i soukromých záměrů změn v území, výstavby a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území, což zajišťují orgány územního plánování postupem podle tohoto zákona;
- ve veřejném zájmu chránit a rozvíjet přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví, a přitom chránit krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožností.

2.2 Úkoly územního plánování

Úkoly územního plánování vymezuje stavební zákon v §19. První odstavce obsahuje výčet 15 hlavních úkolů. Mezi nejvýznamnější z pohledu udržitelného rozvoje lze řadit tyto:

- (a) zjišťovat a posuzovat stav území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty,

- (b) stanovovat koncepci rozvoje území, včetně urbanistické koncepce s ohledem na hodnoty a podmínky území,
- (c) prověřovat a posuzovat potřebu změn v území, veřejný zájem na jejich provedení, jejich přínosy, problémy, rizika s ohledem například na veřejné zdraví, životní prostředí, geologickou stavbu území, vliv na veřejnou infrastrukturu a na její hospodárné využívání,
- (g) vytvářet v území podmínky pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a to přírodě blízkým způsobem,
- (h) vytvářet v území podmínky pro odstraňování důsledků náhlých hospodářských změn,
- (i) stanovovat podmínky pro obnovu a rozvoj sídelní struktury a pro kvalitní bydlení,
- (m) vytvářet podmínky pro ochranu území podle zvláštních právních předpisů před negativními vlivy záměrů na území a navrhovat kompenzační opatření, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,
- (n) regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních zdrojů.

Odstavec 2 §19 pak definuje poslední úkol územního plánování, kterým je vyhodnocení vlivů politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje nebo územního plánu na vyvážený vztah územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel. Součástí tohoto vyhodnocení je i posouzení vlivů na životní prostředí, které se zpracovává podle přílohy k zákonu, a posouzení vlivu na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast nebyl-li tento vliv vyloučen stanoviskem orgánu ochrany přírody.

2.3 Nástroje územního plánování

“Nástroje územního plánování slouží k prosazování cílů a úkolů územního plánování v území na národní, regionální a místní úrovni.“ (Halasová, Šilarová, 2007, str. 23) Stavební zákon se nástroji územního plánování zabývá v Hlavě III, tj. od §25 - §102, kde vymezuje celkem 7 nástrojů:

- Územně plánovací podklady,

- Politika územního rozvoje,
- Územně plánovací dokumentace,
- Územní rozhodnutí,
- Územní řízení,
- Územní opatření o stavební uzávěře a územní opatření o asanaci území,
- Úprava vztahů v území.

Podrobněji si dále popíšeme první tři nástroje, které patří mezi základní nástroje komplexně se věnující celému území.

Pro úplný výčet nástrojů je potřeba doplnit ještě nástroje územního plánování podle předchozí právní úpravy, tedy podle zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, neboť jsou některé stále v platnosti, protože přechod na novou právní úpravu nástrojů se děje pozvolna. Jednalo se o tyto nástroje:

- územně plánovací dokumentace, kam patří územní plán velkého územního celku, územní plán obce a regulační plán;
- územně plánovací podklady, které tvoří urbanistická studie, územní generel, územní prognóza a územně technické podklady;
- územní rozhodnutí, kterým je rozhodnutí o umístění stavby, rozhodnutí o využití území, rozhodnutí o chráněném území nebo o ochranném pásmu, rozhodnutí o stavební uzávěře a rozhodnutí o dělení nebo scelování pozemků.

2.3.1 Územně plánovací podklady

Územně plánovací podklady zahrnují územně analytické podklady a územní studie.

Územně analytické podklady (ÚAP) zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území. Podle §26 stavebního zákona obsahují tzv. rozbor udržitelného rozvoje území, tedy zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, jeho hodnot, omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů, vyplývajících z právních předpisů nebo stanovených na základě zvláštních právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území, záměrů na provedení změn v území, zjišťování a vyhodnocování udržitelného rozvoje území a určení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci.

Územně analytické podklady slouží především jako podklad k pořizování politiky územního rozvoje, územně plánovací dokumentace, její změně a pro rozhodování území. Dále slouží jako podklad pro posuzování vlivu územně plánovací dokumentace na udržitelný rozvoj a vlivu záměrů na životní prostředí. (Halasová, Šilarová, 2007, str. 23)

Územně analytické podklady pořizuje úřad územního plánování pro správní obvod obce s rozšířenou působností a krajský úřad pro území kraje.

Územní studii se věnuje §30, podle kterého se zabývá řešením vybraných problémů v území, zejména prověřováním podmínek změn v území. Ve své podstatě nahrazuje některé nástroje podle staré právní úpravy, např. urbanistickou studii, územní generel či územní prognózu.

2.3.2 Politika územního rozvoje

Změna společenské situace České republiky vyvolala potřebu celostátního nástroje pro koordinaci územního rozvoje jak uvnitř státu, tak i vně v rámci evropského společenství. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) proto zavádí nový územně plánovací nástroj s celostátní působností – politiku územního rozvoje. (Halasová, Šilarová, 2007, str. 23)

Tento nástroj je vymezen v §31 - §35. Podle stavebního zákona politika územního rozvoje (PÚR) určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, příhraničních a mezinárodních souvislostech, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj území, a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů. Je závazná pro pořizování a vydávání zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území.

I tento nástroj se zabývá udržitelným rozvojem území, což dokládá §32, kde se mj. píše, že politika územního rozvoje stanoví republikové priority územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území a její součástí je i vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Ve vyhodnocení vlivů na životní prostředí se popíšu a vyhodnotí zjištěné a předpokládané závažné vlivy politiky územního rozvoje na životní prostředí a přijatelné alternativy naplňující cíle politiky územního rozvoje.

Stavební zákon definuje, že politiku územního rozvoje pořizuje ministerstvo. V současné době tento dokument pořizuje Ministerstvo pro místní rozvoj, které jej dalo

zpracovat Ústavu územního rozvoje. Každé čtyři roky je prováděna aktualizace na základě zprávy o uplatňování politiky územního rozvoje.

2.3.3 Územně plánovací dokumentace

Mezi územně plánovací dokumentace patří zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán.

Zásady územního rozvoje (ZÚR) jako nový nástroj územního plánování specifikuje §36 - §42. Pomocí tohoto nástroje se stanoví základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje, vymezí plochy nebo koridory nadmístního významu a stanoví požadavky na jejich využití, zejména plochy nebo koridory pro veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření, stanoví kritéria pro rozhodování o možných variantách nebo alternativách změn v jejich využití. Jejich součástí je i vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Zásady územního rozvoje pořizuje krajský úřad pro celé území kraje na dva roky, poté jsou buď aktualizovány, nebo je zpracován nový návrh. Jsou závazné pro pořizování a vydávání územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území.

Stavební zákon vymezuje v §43 - §60 **územní plán (ÚP)**, jehož účelem je stanovit základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání (též nazýváno „urbanistická koncepce“), uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury; vymezí zastavěné území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy a plochy vymezené ke změně stávající zástavby, k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území, pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně prospěšná opatření a pro územní rezervy a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů. V §43, odst. 3 je též napsáno, že územní plán v souvislostech a podrobnostech území obce zpřesňuje a rozvíjí cíle a úkoly územního plánování v souladu se zásadami územního rozvoje kraje a s politikou územního rozvoje.

Územní plán pořizuje zastupitelstvo obce pro celé území své obce a je pro ně dále závazný při rozhodování v území. Vydává se též pro území hlavního města Prahy a pro území vojenského újezdu. Součástí územního plánu může být i vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území a to za předpokladu, že dotčený orgán ve stanovisku k návrhu zadání územního plánu uplatnil požadavek na posouzení územního plánu z hlediska vlivů

na životní prostředí nebo nevyloučil významný vliv na evropsky významnou lokalitu či ptačí oblast.

Regulační plán, jak je vymezen v §61 - §75, v řešené ploše stanoví podrobné podmínky pro využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb, pro ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého životního prostředí. O jeho pořízení může z vlastního nebo jiného podnětu rozhodnout zastupitelstvo kraje, zastupitelstvo obce či Ministerstvo obrany v území vojenského újezdu. Regulační plán je možné pořídit též na žádost fyzické nebo právnické osoby.

Z výše uvedeného textu je jasně patrné zakotvení udržitelnosti v územním plánování v České republice. Předchozí právní úprava územního plánování z roku 1976 (zákon č. 50/1976 Sb.) se o „udržitelném“ územním plánování zmiňovala spíše nepřímo a dávala zejména důraz na jeden pilíř udržitelného rozvoje, a to na environmentální pilíř. V současném stavebním zákonu jsou pilíře brány jako rovnocenné. Jak bylo výše popsáno, v některých nástrojích (ÚAP, ZÚR a příp. i ÚP) se provádí rozbor/vyhodnocení udržitelného rozvoje území. Tyto nástroje sloužící k analýze udržitelnosti územního rozvoje jsou podstatné pro naplnění cíle této práce a jejich konkrétní podobě se bude věnovat následující část.

3 Trvale udržitelné územní plánování

Udržitelný rozvoj se teprve postupně začíná uplatňovat i v územně plánovací praxi měst a obcí. V rámci této kapitoly bude posouzeno, zda a jak je trvale udržitelné územní plánování definováno a popisováno v odborné literatuře. Součástí řešení tématu bude i analýza uplatnění udržitelnosti územního plánování dle mezinárodních dokumentů.

Klíčovým faktorem pro udržitelný rozvoj je územní rozvoj, což je změna využívání území s cílem optimalizace záměrů na daném území. Koncept udržitelného rozvoje území je v praxi uplatňován zejména subjekty/aktéry ve veřejné správě, ale je potřeba do procesu uplatňování udržitelného rozvoje v územním plánování zapojit i soukromé investory a veřejnost. V rámci veřejné správy se uplatňuje princip subsidiarity, a tudíž je nutné udržitelný rozvoj území prosazovat na všech jejích úrovních, tedy jak na celostátní úrovni, tak i na regionální a místní úrovni.

Rozvoj území byl po většinu 20. století spojován se stavební aktivitou a stavbami a se změnou využití území, zejména nezastavěných pozemků na zastavěné. Právě v tomto případě, kdy je upřednostňováno zhodnocení území, se řeší udržitelnost takového rozvoje a často se zmiňuje možnost nevratných negativních změn v prostředí (environmentální pilíř) s dlouhodobými důsledky a případnou nezbytnou nákladnou revitalizací.

Gates a Stout identifikovali několik obecně sdílených rozměrů udržitelnosti rozvoje měst a regionů (Maier, et al., 2008, str. 18):

- funkční využití sídel – kompaktní města o přiměřené intenzitě využití, s promísením funkcí umožňujícím snadnou dostupnost základního občanského vybavení a pracovišť a efektivní fungování dopravních a technických infrastruktur;
- doprava – příklon k energeticky méně náročným a environmentálně málo zatěžujícím způsobům dopravy; omezování zbytné dopravy;
- ochrana a maximální zachování přírodních a přírodě blízkých systémů;
- hospodaření se zdroji a odpady – „uzavřený metabolismus“ – využívání obnovitelných zdrojů, energie; recyklace území; užívání recyklovatelných materiálů na stavby;
- environmentální spravedlnost a sociální rovnost – kvalitní životní prostředí pro všechny obyvatele; všeobecně dostupný, bezpečný a kvalitní veřejný prostor;

- regionální soudržnost – vyvážený regionální rozvoj, rozmanitost ekonomických aktivit v regionu.

3.1 Podstata trvale udržitelného územního plánování

Udržitelné územní plánování poměrně jednoduše definuje Diefenbacher et al. (2007, str. 9) jako plánování, jehož následky budou vyhovovat i příštím generacím. Je nutné v rámci plánování zkoordinovat problematiku ekologie, hospodářství, společenských a sociálních poměrů. Zároveň se jako nezbytná uvádí účast veřejnosti při územním plánování. Jako hlavní předpoklad udržitelnosti uvádí tito autoři ucelenost a komplexnost územního plánování, v rámci kterého je nutné:

- upřednostňování vnitřního rozvoje před vnějším,
- co nejvíce omezit spotřebu nových ploch a s tím související požadavek na vytvoření podmínek pro rekultivaci nepoužívaných průmyslových areálů – brownfields,
- zavést regulativy, které zajistí dostatečnou ochranu životního prostředí (ovzduší, voda, krajinné ekosystémy apod.),
- chránit či opětovně zpřírodnit území hodná ochrany a certifikovat je jako chráněná území,
- vytvářet ucelený a udržitelný regionální systém mobility (podpora ekologické dopravy, veřejná logistická centra pro podporu vytížení železnice nákladní dopravou),
- připravovat společné územní plány a zajistit návaznost sousedních plánů.

Úkolem trvale udržitelného územního plánování je řešit problémy obyvatelstva tak, aby bylo dosahováno co nejlepšího soužití ve společnosti a aby potřeby všech byly naplněny (za současné podmínky naplnění potřeb budoucích generací). (Diefenbacher, et al., 2007, str. 10)

Obecná definice udržitelného rozvoje je sice již všeobecně přijímána, ale její aplikace pro udržitelný rozvoj regionů, měst a venkovských obcí nevede vždy k jednoznačným, obecně použitelným a přijatelným pravidlům. Různé země, regiony a různá města či venkovské obce v různých obdobích sledují rozdílné priority. Starost o to, aby byl rozvoj udržitelný, je zpravidla oslabená tehdy, jsme-li vystaveni

nejelementárnějším problémům způsobeným krizovými situacemi, jako jsou následky války, přírodních katastrof nebo dlouhotrvajícího ekonomického úpadku. (Ústav územního rozvoje, 2010, str. A.1.3)

3.1.1 Trvale udržitelné územní plánování v mezinárodních dokumentech

Uplatnění principů udržitelného rozvoje v územním plánování lze najít také v mezinárodních dokumentech. Jedním z prvních dokumentů byla Evropská charta regionálního a prostorového plánování (též charta z Torremolinos), která byla přijata v roce 1983 ministry členských zemí Evropského společenství zodpovědnými za územní plánování. **Torremolinská charta** zdůrazňuje nutnost aktivní účasti obyvatelstva na jakékoli úrovni prostorového plánování a vymezuje základní tyto cíle regionálního a prostorového plánování (Hrůza, 2002, stránky 52 - 53):

- vyvážený sociálně-ekonomický rozvoj regionů,
- zlepšování kvality života,
- zodpovědné zacházení s přírodními zdroji a ochrana prostředí,
- racionální využívání území.

V roce 1994 byla přijata tzv. **Aalborská charta** (též nazývaná Charta evropských měst a obcí směřujících k udržitelnému rozvoji), která se věnovala rostoucímu významu ekologických aspektů lidských sídel. Vyjadřovala změnu postoje, který se v přecházejících desetiletích změnil, zdůraznil vztah lidských sídel a přírody a udržitelnost lidského života. Města jsou považována za největší původce nerovnováhy, ale také za nejmenší jednotku, ve které může být smysluplně uplatněn udržitelný způsob rozvoje tak, aby měl co největší efekt. Charta mimo jiné vymezuje principy udržitelného rozvoje, udržitelný ekonomický rozvoj města, sociální podmínky pro trvalou udržitelnost města či trvale udržitelné využívání půdy. (Hrůza, 2002, stránky 59 - 67)

V roce 1999 byl přijat na konferenci ministrů zodpovědných za územní plánování dokument **Evropské perspektivy územního rozvoje**. „Základním cílem ESDP je dosáhnout vyváženého a trvale udržitelného rozvoje především posilováním hospodářské a sociální soudržnosti. Tento záměr se promítá do trojúhelníku spojujícím tři hlavní cíle evropské politiky:

- hospodářskou a sociální soudržnost,

- zachování přírodních zdrojů a kulturního dědictví,
- vyváženější konkurenceschopnost evropského území.“ (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2009a)

Za nejdůležitější materiál ze zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování se ovšem považuje dokument **Řídící principy udržitelného rozvoje na evropském kontinentu**. Řídící principy jsou založeny na chartě z Torremolinos a definuje Zásady politiky udržitelného územního plánování v Evropě (CEMAT, 2000):

1. Podpora teritoriální koheze skrze vyváženější sociální a ekonomický rozvoj regionů a zlepšenou konkurenceschopnost,
2. Podpora rozvoje vyvolaného městskými funkcemi a zlepšování vztahů mezi městem a venkovem,
3. Podpora vyváženější dostupnosti,
4. Rozvíjení přístupu k informacím a znalostem,
5. Snižování škod způsobených životnímu prostředí,
6. Zlepšování a ochrana přírodních zdrojů a přírodního dědictví,
7. Zlepšování kulturního dědictví jako činitele rozvoje,
8. Rozvíjení energetických zdrojů a zachování bezpečnosti,
9. Podpora vysoce kvalitního a udržitelného turistického ruchu,
10. Omezení dopadů přírodních katastrof.

O tři roky později byl na dalším zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování přijat dokument **Lublaňská deklarace o územní dimenzi udržitelného rozvoje**, jejímž cílem byla především implementace Řídících principů udržitelného rozvoje na evropském kontinentu. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2009b)

Předchozí kapitola se věnovala současným nástrojům územního plánování v České republice. V několika nástrojích stavební zákon (zákon č. 183/2006 Sb.) ukládá povinnost vyhodnotit či provést rozbor udržitelného rozvoje území. Tato povinnost se týká územně analytických podkladů, zásad územního rozvoje a v některých případech i územního plánu

obce. Následující podkapitola je věnována právě těmto nástrojům pro rozbor/vyhodnocení udržitelného rozvoje území.

3.2 Nástroje pro vyhodnocování trvale udržitelného územního rozvoje

Udržitelný rozvoj území, jak již bylo výše napsáno, se promítá i do nástrojů územního plánování. Jedná se o vyhodnocení vlivů hodnoceného nástroje na udržitelný rozvoj území (též nazýváno vyhodnocení udržitelného rozvoje území – VURÚ) a rozbor udržitelného rozvoje území (RURÚ), které se provádí podle stavebního zákona (zákon č. 183/2006 Sb.), vyhlášky č. 500/2006 Sb. a příloh k této vyhlášce. Součástí vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území je i posouzení vlivů na životní prostředí (SEA), které se provádí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, a posouzení vlivu na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast (Natura 2000).

Jednou z novějších metodik sloužících k vyhodnocení udržitelnosti nejen územního plánování lze zařadit i metodiku posuzování územních dopadů (territorial impact assessment – TIA), která však není v současné době ukotvena v legislativě České republiky.

3.2.1 Vyhodnocení udržitelného rozvoje území - VURÚ

Stavební zákon č. 183/2006 Sb. podle §19, odst. 2 přímo stanoví u politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje a případně i územního plánu povinnost vypracování vlivu na udržitelný rozvoj území.

Povinnost vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území jako součást politiky územního rozvoje ukládá §32, odst. 2 stavebního zákona. Podrobný obsah vyhodnocení však zákon ani vyhláška dále nespecifikuje, pouze tento paragraf ještě upřesňuje vyhodnocení vlivů na životní prostředí, které je součástí VURÚ. Ve vyhodnocení vlivů na životní prostředí se popíšu a vyhodnotí zjištěné a předpokládané závažné vlivy na životní prostředí a přijatelné alternativy naplňující cíle politiky územního rozvoje.

VURÚ je součástí i zásad územního rozvoje podle §37, odst. 1 stavebního zákona. V tomto paragrafu je též určeno, že ve vyhodnocení vlivů na životní prostředí se popíšu a vyhodnotí zjištěné a předpokládané závažné vlivy zásad územního rozvoje na životní

prostředí a přijatelné alternativy naplňující cíle zásad územního rozvoje. Obsah zásad územního rozvoje včetně obsahu vyhodnocení jejich vlivů na udržitelný rozvoj území je stanoven vyhláškou č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti v příloze č. 4 a 5 (viz níže).

§43 stavebního zákona věnující se obsahu územního plánu, neukládá při jeho tvorbě výslovnou povinnost vypracovat VURÚ. Toto vyhodnocení je povinen pořizovatel územního plánu podle §47 téhož zákona vypracovat, pouze tehdy, pokud dotčený orgán ve svém stanovisku k návrhu zadání uplatnil požadavek na posouzení územního plánu z hlediska vlivů na životní prostředí nebo pokud dotčený orgán nevyloučil významný vliv na evropsky významnou lokalitu či ptačí oblast. V takovém případě je zpracován spolu s konceptem územního plánu.

Obsah vyhodnocení vlivů zásad územního rozvoje a územního plánu na udržitelný rozvoj území, jak bylo napsáno výše, obsahuje příloha č. 5 k vyhlášce č. 500/2006 Sb. Podle tohoto předpisu musí obsahovat:

1. Vyhodnocení vlivů zásad územního rozvoje/územního plánu na životní prostředí podle přílohy stavebního zákona.
2. Vyhodnocení vlivů zásad územního rozvoje/územního plánu na území Natura 2000, pokud orgán ochrany přírody závažný vliv na tato území nevyloučil.
3. Vyhodnocení vlivů zásad územního rozvoje/územního plánu na stav a vývoj území podle vybraných sledovaných jevů obsažených v územně analytických podkladech.
4. Předpokládané vlivy na výsledky analýzy silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb v území
 - a. vliv na eliminaci nebo snížení hrozeb řešeného území
 - b. vliv na posílení slabých stránek řešeného území
 - c. vliv na využití silných stránek a příležitostí řešeného území
 - d. vliv na stav a vývoj hodnot řešeného území
5. Vyhodnocení přínosu zásad územního rozvoje/územního plánu k naplnění priorit územního plánování – popis míry a způsobu naplnění priorit územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území, jež byly schváleny v politice územního rozvoje/zásadách územního rozvoje.

6. Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území – shrnutí
 - a. Vyhodnocení vlivů zásad územního rozvoje/územního plánu na vyváženost vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, jak byla zjištěna v rozboru udržitelného rozvoje.
 - b. Shrnutí přínosu zásad územního rozvoje/územního plánu k vytváření podmínek pro předcházení
 - i. zjištěným rizikům ovlivňujícím potřeby života současné generace obyvatel řešeného území,
 - ii. předpokládaným ohrožením podmínek života generací budoucích.

3.2.2 Rozbor udržitelného rozvoje území - RURÚ

Rozbor udržitelného rozvoje území obsahují územně analytické podklady podle §26, odst. 1. stavebního zákona, kde je RURÚ definován jako „zjištění a vyhodnocení záměrů na provedení změn v území, zjišťování a vyhodnocování udržitelného rozvoje území a určení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci“.

Jeho obsah vymezuje §4 vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. Podle této vyhlášky se k rozboru přidává povinnost vypracovat podklady pro rozbor, které zahrnují zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, jeho hodnot, limity využití území, zjištění a vyhodnocení záměrů na provedení změn v území. Konkrétní sledované jevy vymezuje příloha č. 1 k této vyhlášce, v části A pro územně analytické podklady obcí, v části B pro kraje. Podklady rovněž zahrnují údaje o území, zjištění vyplývající z průzkumů území a další dostupné informace, například statistické údaje.

Následný samotný rozbor pak zahrnuje:

1. zjištění a vyhodnocení udržitelného rozvoje území s uvedením jeho silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT analýzu) v tematickém členění zejména na horninové prostředí a geologii, vodní režim, hygienu životního prostředí, ochranu přírody a krajiny, zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa, veřejnou dopravní a technickou infrastruktury, sociodemografické podmínky, bydlení, rekreaci, hospodářské podmínky. Závěrem

těchto tematických zjištění a vyhodnocení udržitelného rozvoje území je vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území;

2. určení problémů k řešení v územně plánovacích dokumentacích, zahrnující zejména urbanistické, dopravní a hygienické závady, vzájemné střety záměrů na provedení změn v území a střety těchto záměrů s limity využití území, ohrožení území například povodněmi a jinými rizikovými přírodními jevy.

3.2.3 Posuzování vlivů na životní prostředí – SEA a EIA

Posuzování vlivů na životní prostředí zahrnuje proces SEA a proces EIA. Řídí se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Proces EIA (Environmental Impact Assessment) znamená posuzování vlivů záměru na životní prostředí, čemuž se zmíněný zákon věnuje v §4 - §10. Proces SEA (Strategic Environmental Assessment) upravuje §10a - §10i téhož zákona a jedná se o posuzování vlivů koncepce na životní prostředí.

Podle §1, odst. 3 tohoto zákona účelem posuzování vlivů na životní prostředí je získat objektivní odborný podklad pro vydání rozhodnutí, popřípadě opatření podle zvláštních právních předpisů, a přispět tak k udržitelnému rozvoji společnosti. Posuzují se vlivy na veřejné zdraví a vlivy na životní prostředí, zahrnující vlivy na živočichy a rostliny, ekosystémy, půdu, horninové prostředí, vodu, ovzduší, klima a krajinu, přírodní zdroje, hmotný majetek a kulturní památky, vymezené zvláštními právními předpisy a na jejich vzájemné působení a souvislosti.

V rámci územního plánování se provádí hodnocení SEA, neboť se provádí pro koncepcí strategie, politiky, plány nebo programy zpracované nebo zadané orgánem veřejné správy a následně orgánem veřejné správy schvalované nebo ke schválení předpokládané. Bližší vymezení koncepcí, u kterých se provádí posuzování vlivů na životní prostředí, vymezuje §10a tohoto zákona. Regulační plán jako nástroj územního plánování, který stanoví podmínky pro provedení záměru podle přílohy č. 1 k tomuto zákonu, se však posuzuje jako záměr, tedy se provádí hodnocení EIA.

Náležitosti vyhodnocení SEA jsou uvedeny v příloze č. 9 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Podle této přílohy vyhodnocení koncepce z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví obsahuje:

1. Obsah a cíle koncepce, její vztah k jiným koncepcím.
2. Informace o současném stavu životního prostředí v dotčeném území a jeho pravděpodobný vývoj bez provedení koncepce.
3. Charakteristiky životního prostředí v oblastech, které by mohly být provedením koncepce významně zasaženy.
4. Veškeré současné problémy životního prostředí, které jsou významné pro koncepci, zejména vztahující se k oblastem se zvláštním významem pro životní prostředí (např. oblasti vyžadující ochranu podle zvláštních právních předpisů 12a)).
5. Cíle ochrany životního prostředí stanovené na mezinárodní, komunitární nebo vnitrostátní úrovni, které mají vztah ke koncepci, a způsob, jak byly tyto cíle vzaty v úvahu během její přípravy, zejména při porovnání variantních řešení.
6. Závažné vlivy (včetně sekundárních, synergických, kumulativních, krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých, trvalých a přechodných, pozitivních a negativních vlivů) navrhovaných variant koncepce na životní prostředí.
7. Plánovaná opatření pro předcházení, snížení nebo kompenzaci všech závažných negativních vlivů na životní prostředí vyplývajících z provedení koncepce.
8. Výčet důvodů pro výběr zkoumaných variant a popis, jak bylo posuzování provedeno, včetně případných problémů při shromažďování požadovaných údajů (např. technické nedostatky nebo nedostatečné know-how).
9. Stanovení monitorovacích ukazatelů (indikátorů) vlivů koncepce na životní prostředí.
10. Popis plánovaných opatření k eliminaci, minimalizaci a kompenzaci negativních vlivů zjištěných při provádění koncepce.
11. Stanovení indikátorů (kritérií) pro výběr projektu.
12. Vlivy koncepce na veřejné zdraví.
13. Netechnické shrnutí výše uvedených údajů.
14. Souhrnné vypořádání vyjádření obdržených ke koncepci z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví.

15. Závěry a doporučení včetně návrhu stanoviska ke koncepci.

Vlivy v metodice SEA se hodnotí vztažením k „nulové variantě“, tedy se posoudí, když se záměr nestane, vůči situaci, kdy se změna uskuteční.

3.2.4 Territorial impact assessment - TIA

Territorial impact assessment (používaná zkratka TIA) lze do češtiny přeložit jako posouzení územních dopadů. Jedná se o nástroj hodnocení územních vlivů zejména rozvojových politik.

Podle závěrečné zprávy ESPON Project 3.2, Vol. 5 (ESPON, 2006, str. 5) je TIA nástroj, který umožní nespécialistům pochopit územní dopady jednotlivých politických rozhodnutí a programů.

Potřeba vytvoření jednotné metodiky pro TIA se objevila během přípravy dokumentů ESDP (Evropské perspektivy územního rozvoje) v letech 1995 – 1999. Zapojení do vypracování ucelené metodiky pro TIA se následně převzalo na neformálním setkání ministrů v Tampere, září 1999, s akčním programem ESDP. Vytvoření společného konceptu hodnocení územního dopadu (TIA) je nezbytné pro podporu politik územního rozvoje. Koncept musí být meziodvětvové povahy a zahrnovat sociálně-ekonomické, environmentální a kulturní indikátory pro dotčené území. (ESPON, 2008, str. 5)

Stávající formalizované nástroje – např. EIA a SEA se týkají pouze programů a projektů (ne politik) a jsou omezeny na oblast environmentální udržitelnosti. V roce 2002 Komise vypracovala obecný postup IA (Impact Assessment – posuzování vlivů), který se zaměřuje na hodnocení různých forem realizace politiky. (ESPON, 2006, str. 7)

IA je koncipována jako „soubor logických kroků, které strukturují přípravy návrhů politiky“ na Evropské úrovni protínající a zahrnující různá odvětví a rozměry (ekonomický, ekologický a sociální) a nahrazující všechny předchozí hodnocení jednosektorového typu (životní prostředí, gender, obchod, zdravotní vyšetření aj.). (ESPON, 2008, str. 5)

Metodika IA i TIA mají společné to, že se nevěnují pouze jedné dimenzi hodnocení (nejčastěji právě hodnocení ekologických dopadů), ale integrují různé dimenze hodnocení. Podle dokumentu TIP TAP (ESPON, 2008, str. 6) je hlavní rozdíl v těchto dvou metodikách ten, že hlavní úroveň hodnocení metodikou IA je celoevropská s možností

indikace rozdílů v dopadech na konkrétní typologii regionů (např. městské/venkovské). TIA se pak vztahuje jak na obecnou, tak na specifickou územní úroveň.

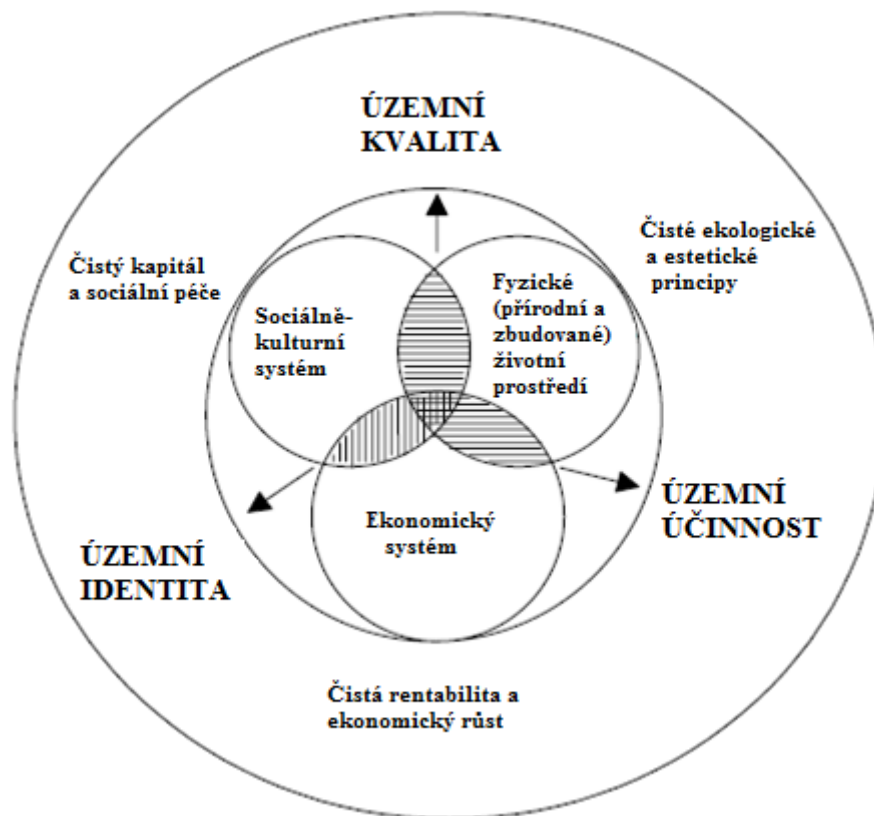
První implementace a prototyp metodiky TIA pro budoucí hodnocení nese název TEQUILA. Tato metoda byla vyvinuta týmem z Politecnico de Milano pod vedením Roberta Camagni. Jedná se o multikriteriální model, který posouzení dopadů člení na dvě části: první obecnou část a druhou regionální část, ve které jsou obecné dopady politik přizpůsobeny regionálním specifikám. (ESPON, 2006, str. 5)

V závěrečné zprávě ESPON Project 3.2, Vol. 5 (ESPON, 2006, str. 73) je detailně představena metodika TIA včetně prvního prototypu TEQUILA a jeho principů. Podle této zprávy při navrhování konkrétní realizace metodiky TIA se nejprve musely stanovit rozměry a kritéria (sub-rozměry) politiky, přičemž se začalo od konceptu územní soudržnosti jako zastřešujícího politického územního cíle. Územní cíl byl navržen Komisí jako hlavní cíl EU v dubnu 2004.

Předpokládají se tři hlavní složky územního soudržnosti (ESPON, 2006, stránky 75-76):

- Územní účinnost (Territorial efficiency) – efektivita zdrojů s ohledem na energii, půdu a přírodní zdroje, konkurenceschopnost hospodářské struktury a atraktivity místního území, vnitřní a vnější dostupnost;
- Územní kvalita (Territorial quality) – kvalita životního prostředí, pracovního prostředí, srovnatelné životní úrovně v celém území, stejný přístup ke službám veřejného zájmu a ke znalosti;
- Územní identita (Territorial identity) – přítomnost „sociálního kapitálu“, možnost rozvíjet společné vize budoucnosti, místní know-how a specifika, produktivní „schopnosti“ a konkurenční výhodu každého území.

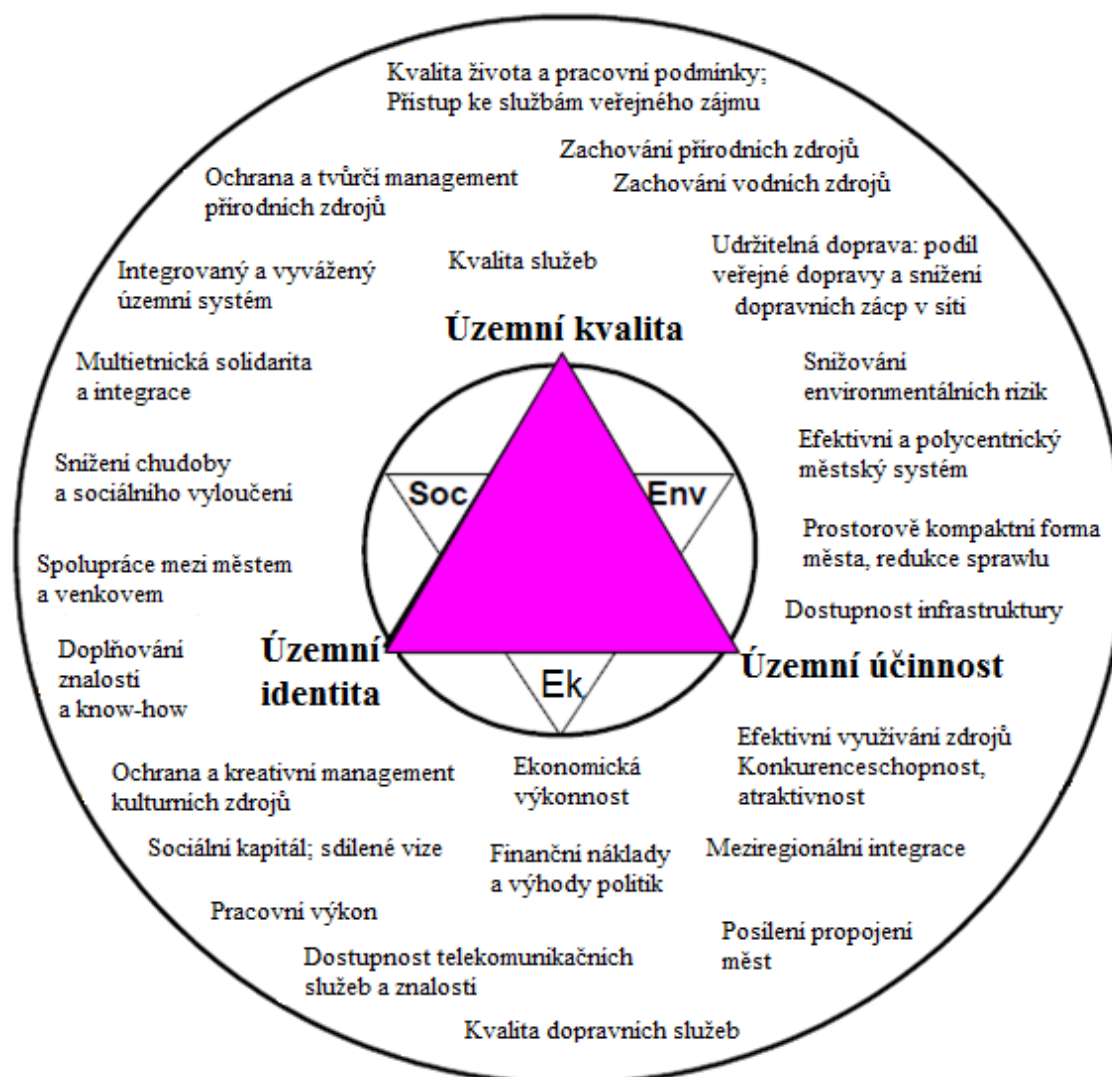
Těchto cílů může být dosaženo prostřednictvím integrovaného přístupu, zabezpečením účinné integrace a pozitivní koevoluce ze tří subsystémů (viz výše složky územní soudržnosti) – ekonomické, sociální a fyzicko-přírodní systémy, jak zobrazuje Obrázek 2. Tzn. maximalizovat součinnost a pozitivní externality napříč subsystémy a minimalizovat negativní externality. (ESPON, 2008, str. 15)

Obrázek 2: Dimenze územní soudržnosti

Zdroj: (ESPON, 2006, str. 77)

Obrázek 3 již zobrazuje kritéria, která lze použít v modelu TEQUILA. Tato kritéria vznikla rozdělením rozměrů zobrazených již v obrázku 1 na sub-rozměry, tedy kritéria.

Obrázek 3: Integrovaná strategie pro cíle územní soudržnosti cíle a hodnotící kritéria

Zdroj: (ESPON, 2006, str. 78)

Prakticky to znamená, že by tato kritéria měla být převzata do modelu TEQUILA (ESPON, 2006, str. 79):

Územní účinnost:

- Efektivní a polycentrický městský systém (*);
- Mezuregionální integrace (*);
- Efektivní využívání zdrojů: spotřeba energie, půdy, vody....;
- Všeobecná dostupnost, vybavenost infrastrukturou;
- Konkurenceschopnost výrobního systému;
- Udržitelná doprava: podíl veřejné dopravy a absence dopravních kongestí;

- Rozvoj městských sítí a středně velkých měst;
- Prostorově kompaktní forma města, redukce sprawlu (rozzrůstání);
- Snížení technologických a environmentálních rizik;

Územní kvality:

- Snížení rozdílů (disparit)v příjmech regionů (*);
- Ochrana a tvůrčí management přírodních zdrojů;
- Přístup ke službám veřejného zájmu;
- Kvalita života a pracovní podmínky;
- Kvalita dopravních a komunikačních služeb, bezpečnosti;
- Snížení emisí;
- Atraktivita pro externí (vnější) firmy;
- Snížení chudoby a sociálního vyloučení;
- Multietnická solidarita a integrace;
- Pracovní výkon;

Územní identita:

- Ochrana a kreativní management kulturního dědictví;
- Kvalita městské (urbánní) a venkovské krajiny;
- Spolupráce mezi městem a venkovem;
- Rozvoj regionálních specifik, know-how a znalostí;
- Dostupnost globálních znalostí a kreativní „prolnutí“ s místními znalostmi;
- Rozvoj územních „schopností“ a „vizí“;
- Rozvoj sociálního kapitálu; sdílená pravidla chování.

Kritéria označená (*) lze měřit pouze v první obecné části, tj. v rámci obecného posouzení, jak se týkají relativní situace mezi regiony, ne v rámci regionů. (ESPON, 2006, str. 79)

V Závěrečné zprávě ESPON Project 3.2, Vol. 5 (ESPON, 2006, stránky 69-71) z vlastností metodiky TIA vyplývá způsob posouzení územních politik. Jednotlivým dimenzím a subkomponentám jsou přiřazeny váhy. Hodnocení se pak člení na 2 části:

1. obecná část – provádí se Obecné hodnocení (General Assessment - GA) dopadu politik EU na celkovém evropském území. Může být provedeno za předpokladu, že jsou definovány relativní váhy dimenzí. Toto hodnocení se vztahuje na obecné, abstraktní území, a dopad na každé kritérium může být chápán jako „potenciální dopad“ (potential impact of policy - PIM) (ESPON, 2006, str. 70):

$$GA = \sum c\theta_c * PIM_c$$

kde:

c – kritérium,

θ_c – váha kritéria c ,

PIM – případný dopad politiky (abstraktní).

2. regionální část – využívá se model územního dopadu (territorial impact - TIM), který je postaven na posouzení dopadu na jednotlivé regiony (ESPON, 2006, str. 71):

$$TIM = \sum c\theta_c * S_{r,c} * (PIM_c * PIR) * PA_r$$

kde:

c – kritérium multikriteriální metody,

r – region,

θ_c - váha kritéria c , $0 \leq \theta_c \leq 1$; $\sum_c \theta_c = 1$

$S_{r,c}$ – citlivost regionu r na kritérium c , $0 \leq S_{r,c} \leq 1$

PIM – případný dopad politiky (abstraktní), $-5 \leq PIM_c \leq +5$

(kvalitativní analýza)

PI – intenzita politiky (v regionu r),

PA – použitelnost politiky.

Termín $(PIM_c * PIR)$ v rovnici je ekvivalent v kvalitativním hodnocení kvantitativního dopadu pomocí kvantitativního externího modelu. Při definování kvantitativních dopadů lze použít 2 metody: buď se přiřadí stupnici -5/+5 nebo se přiřadí minimální a maximální hodnoty. (ESPON, 2006, str. 71)

V dokumentu TIP TAP (ESPON, 2008, stránky 19-20) je představen nový model TEQUILA2, což je vylepšení původního prototypu TEQUILA. Byly v něm zachovány některé základní rysy modelu, mezi které dle tohoto dokumentu např. patří:

- multikriteriální přístup;
- možnost při posuzování problému identifikovat dopad pouze na jeden rozměr (na ekonomiku, společnost, životní prostředí, krajinu aj.);
- logické rozdělení posuzování dopadů na dvě části – obecnou část (obecné hodnocení dopadu politik EU na celkové evropské území, kde bude určen „potenciální dopad“ - PIM) a regionální část (územní hodnocení pro každou oblast - TIM);
- hodnocení územního dopadu jako výsledek možného dopadu (PIM) x citlivost indikátoru spojeného se specifickými každého území.

Z výše uvedeného rozboru jednotlivých dostupných metodiky vyplývá, že stavební zákon s prováděcí vyhláškou sice udává strukturu pro hodnocení VURÚ, v menší míře pak i strukturu RURÚ, ovšem nedává jednoznačný návod zpracovatelům, jak udržitelnost vyhodnotit. Takto předepsaná struktura VURÚ dokonce vykazuje známky nerovnováhy pilířů udržitelného rozvoje.

Metodika SEA přinesla zajímavý poznatek o tzv. „nulové variantě“, která by mohla být využitelná při navrhované metodice pro VURÚ. Při vyhodnocování navrhovaných změn by mohla být posouzena udržitelnost, když se změna neuskuteční, a vůči tomu vztáhnout hodnocení, když se změna uskuteční. U metodiky TIA, která byla v rámci této kapitoly také popsána, bylo zjištěno, že není dostatečně konkrétní (vyhodnocuje příliš rozsáhlá území a jejich politiky) tak, aby mohla být využita při tvorbě metodiky pro hodnocení udržitelnosti územních plánů na úrovni obcí resp. malých měst.

4 Metody trvale udržitelného územního plánování v praxi

Stavební zákon v případě vyhodnocení udržitelného rozvoje území - VURÚ stanovil pouze obecný rámec pro toto hodnocení, tedy kdy se má toto vyhodnocení provádět. Bližší struktura VURÚ u územních plánů je sice dána vyhláškou č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence plánovací činnosti, ale ani tato vyhláška neposkytuje zpracovatelům územních plánů skutečný návod, jak vyhodnocení zpracovat. Dokonce při podrobnějším prozkoumání je jednoznačně více zhodnocen environmentální pilíř oproti ostatním (hodnocení SEA a NATURA 2000). Zvýhodnění jednoho pilíře na úkor ostatních tak odporuje základním principům udržitelného územního rozvoje.

Je potřeba vytvořit metodiku, která by VURÚ lépe specifikovala. V současné době existuje několik metodik pro aktualizaci RURÚ v územně analytických podkladech obcí. V následující kapitole bude představena metodika vypracovaná doc. Šilhánkovou a Mgr. Pondělíčkem a další metodika zpracovaná prof. Maierem.

4.1 Existující metodika pro rozbor udržitelného rozvoje území v ÚAP

V současné době existují metodiky zabývající se aktualizací rozboru udržitelného rozvoje území v ÚAP obcí. V rámci RURÚ obcí s rozšířenou působností je sledováno 119 jevů. Základem tohoto hodnocení jsou SWOT analýzy, které se podle §4, odst. 1b, vyhlášky č. 500/2006 Sb., tematicky člení do 10 témat:

1. horninové prostředí a geologie,
2. vodní režim,
3. hygiena životního prostředí,
4. ochrana přírody a krajiny,
5. zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa,
6. veřejná dopravní a technická infrastruktura,
7. sociodemografické podmínky,

8. bydlení,
9. rekreace,
10. hospodářské podmínky.

Při aktualizaci ÚAP dojde i k aktualizaci SWOT analýzy. SWOT analýza se ukazuje jako klíčový faktor pro hodnocení udržitelnosti, neboť pomáhá zpracovatelům identifikovat klíčové faktory pro budoucí rozvoj. Pomocí silných a slabých stránek se provádí vnitřní analýza a hodnocení vnějších faktorů pomocí příležitostí a hrozeb.

4.1.1 Metodika vyhodnocování udržitelného využití území

První představená metodika je zpracovaná autory Šilhánkovou a Pondělíčkem (Šilhánková, Pondělíček, 2009). Prezentovaná metodika vznikla v rámci výzkumu pro MMR ve výzkumném projektu WD-69-07-4 „Indikátory trvale udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů“. Jedná se o poměrně jednoduchou metodu, což byl záměr autorů.

Tato metoda spočívá v tom, že původní SWOT analýza se doplní komplexní expertní analýzou po jednotlivých pilířích udržitelného rozvoje. „V podstatě jde o to, že si zpracovatel RURÚ vytvoří menší tým expertů ve složení: environmentalista (ekolog), sociální geograf, územní ekonom, územní plánovač (urbanista) a znalec místního prostředí. Každý z těchto expertů vytvoří vlastní SWOT analýzu z úhlu pohledů své profese. Vznikne tak v podstatě pět oborových SWOT analýz, které jsou dále shlukovou analýzou agregovány – sloučeny do jedné analýzy, kde se vyhodnotí, kolikrát se to či ono téma v analýzách opakovalo.“ (Šilhánková, Pondělíček, 2009, str. str. II)

SWOT analýzy poté budou vyhodnoceny nejen tradičně po jednotlivých pilířích udržitelného rozvoje, ale i metodou interakcí mezi jednotlivými pilíři podle upravené metodiky DHV SAM:

- interakce mezi environmentálním a sociálním pilířem (Env x S);
- interakce mezi environmentálním a ekonomickým (Env x Ek);
- interakce mezi sociálním a ekonomickým (S x Ek). (Šilhánková, Pondělíček, 2009, str. str. II)

Dále se posoudí míra ovlivnění v rámci tohoto hodnocení s použitím pětistupňové škály (-2 až 2). Toto hodnocení provedou opět experti pro každé téma SWOT analýzy v rámci interakce mezi pilíři udržitelnosti. Témata, která se opakují víc než 2x, jsou dále zpracována do hlavních témat řešeného území. Tím se stanoví hlavní témata, na kterých se dá dále posuzovat udržitelnost, která se bude hodnotit na 4 stupňové škále na základě interakcí mezi jednotlivými pilíři dle Tabulka 1.

Tabulka 1: Matice vyhodnocení interakcí mezi jednotlivými pilíři udržitelného rozvoje

Environmentální	-	-	-	+	+	+	-	+
Ekonomický	-	-	+	-	+	-	+	+
Sociální	-	+	-	-	-	+	+	+
	Výrazně neudržitelné	Neudržitelné		Udržitelné			Výrazně udržitelné	

Zdroj: (Šilhánková, Pondělíček, 2009, str. str. III)

Podle hodnocení udržitelnosti v hlavních tématech lze následně vyhodnotit udržitelnost celého řešeného území. Aby bylo možné posoudit dopady ÚAP na udržitelnost území, je potřeba ke každému tématu přiřadit indikátory udržitelnosti, včetně měrné jednotky, zdroje a frekvence měření.

Vzhledem k tomu, že smyslem indikátorů udržitelného rozvoje je sledování vývoje území v čase, je třeba založit časovou řadu indikátorové sady a v pravidelných časových intervalech je měřit a vyhodnocovat. Jen na základě reálných dat a sledování jejich vývoje bude možné navrhnout reálné a realistické územně plánovací dokumentace a koordinovat činnosti v území a jeho využití ve smyslu udržitelného rozvoje tak, jak to ukládá stavební zákon. (Šilhánková, Pondělíček, 2009, str. IV)

4.1.2 Metodická pomůcka k aktualizaci RURÚ v ÚAP obcí

Tato metodická pomůcka byla vytvořena prof. Maierem na základě zadání MMR (Maier, 2009). Spočívá ve vytvoření SWOT analýzy po tématech podle vyhlášky č.500/2006 Sb. a následné sloučení těchto témat do skupin podle pilířů. Sledování udržitelnosti může být provedeno absolutně (číslem), relativně (srovnáním) či vývojem (v čase). Svou roli zde budou hrát i indikátory, které by měly zastupovat rovnoměrně všechny 3 pilíře a vycházet z dostupných dat.

Podle Maiera (Maier, 2009) lze vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro jednotlivé pilíře udržitelného rozvoje provést dvěma způsoby: výběrem klíčových faktorů nebo multikriteriální analýzou.

Výběr klíčových faktorů

Jedná se o relativně nejdůležitější prvky z prvků analýz SWOT. Provádí se u nich buď hodnocení stavu (srovnání s jiným srovnatelným územím) nebo hodnocení změn pomocí indikátorů. „Klíčové faktory jsou pak ty, které v porovnání s jiným stavem (v jiném srovnatelném území) nebo jinou změnou (v čase) vykazují relativně největší odchylky. Tyto klíčové faktory ukazují významné odchylky od „standardních“ podmínek běžných v srovnávaných územích. Počet klíčových faktorů pro každý pilíř udržitelného rozvoje by neměl přesáhnout pět až šest.“ (Maier, 2009, str. str. 16)

Výhodou této metody je podle Maiera (Maier, 2009, str. str. 16) získání přehledného souboru faktorů, pomocí kterých se jednoduše charakterizují jednotlivé pilíře udržitelného rozvoje. Metoda je také nenáročná na množství odborníků, kteří rozbor provádějí. Nevýhodou naopak může být vyšší pravděpodobnost, že výběrem významných faktorů se podcení ty méně významné faktory či jejich kumulativní efekt.

Ve své podstatě se jedná o relativní období výběru hlavních témat jako v první metodice.

Multikriteriální analýza

Tato metoda je podstatně náročnější metodou, která by měla být přesnější, ovšem je také z části založena na subjektivním hodnocení. Východiskem analýzy je konsenzus či arbitrární úsudek o významnosti jednotlivých jevů ve vzájemném porovnání. Vstupem jsou jevy analýz SWOT i indikátory. Jejich významnost se určuje bodováním různými aktéry procesu, přičemž přiřazené body vyjadřují závažnost jevu ve srovnání s ostatními jevy. Dále se jevy rozlišují na pozitivní a negativní, což se spolu s bodováním provede ve vztahu ke všem třem pilířům udržitelného rozvoje. Maier (Maier, 2009) doporučuje, aby se na multikriteriální analýze podílelo co nejvíce expertů. Jejich subjektivní hodnocení se statisticky zpracuje, čímž by se multikriteriální analýza měla stát objektivní.

Hodnocení udržitelného rozvoje v pilířích

Metodou klíčových faktorů či metodou multikriteriální analýzy dojde k výběru jevů/faktorů, u kterých bude dále provedeno hodnocení stavu a trendů udržitelného rozvoje. Toto hodnocení se provádí pro každý pilíř zvlášť. Zatímco jevů vybraných multikriteriální analýzou jsou přiřazeny váhy od expertů, klíčové faktory žádné váhy nemají a jsou rovnocenné.

Zjištění o stavových prvcích (u analýz SWOT silné a slabé stránky) je z praktických důvodů vhodné zařadit do kategorií, např. do pěti kategorií: velmi dobrý, dobrý, průměrný, slabý a rozporný (nevyvážený). Zjištění trendů udržitelného rozvoje vychází z předpokladu využití příležitostí a naplnění hrozeb v jednotlivých skupinách. Lze je vyhodnotit ve čtyřech kategoriích: pozitivní, setrvalý, negativní a rozporný. Hodnocení udržitelného rozvoje podle pilířů se následně provádí syntézou stavových a trendových složek, jak zobrazuje Tabulka 2.

Tabulka 2: Syntéza hodnocení udržitelného rozvoje v pilířích

trend stav	pozitivní	setrvalý	negativní	rozporný
velmi dobrý				
dobry				
průměrný				
slabý				
rozporný				

Zdroj: (Maier, 2009, str. str. 18)

Metodická pomůcka není příliš srozumitelná, oproti první metodice postrádá úplnou ukázkou na konkrétním příkladě, která by čtenářům přiblížila praktické využití metodiky.

4.2 Výběr vhodného územního plánu pro hodnocení

Cílem této části práce bude posoudit reálné vyhodnocení udržitelného rozvoje území, které je obsaženo v územním plánu. Jako modelový případ bude použit územní plán města Nechanice. Město Nechanice se nachází nedaleko krajského města Hradec Králové a tvoří jej osm základních sídelních jednotek – Komárov, Lubno, Nechanice, Nerošov, Sobětuš, Staré Nechanice, Suchá a Tůně. Jedná se o obec s pověřeným obecním úřadem. Město Nechanice spadá pod obec s rozšířenou působností Hradec Králové, která vydala v roce 2008 územně analytické podklady (aktualizace 2010).

Územní plán města Nechanice byl vybrán z několika důvodů. Prvním důvodem je skutečnost, že tento územní plán byl připravován od konce roku 2008 (schválen v červenci 2010), tedy je vypracován podle aktuálně platné legislativy, tedy se stavebním zákonem (zákon č. 183/2006 Sb.) ve znění pozdějších předpisů. Tento územní plán obsahuje vyhodnocení udržitelného rozvoje území - VURÚ, které požadoval krajský úřad Královéhradeckého kraje, což byl další důležitý důvod pro výběr tohoto územního plánu.

Posledním důvodem byl počet obyvatel. Město Nechanice má podle posledních údajů z roku 2009 2 312 obyvatel včetně místních částí, čímž se řadí mezi malé obce, kterých je v České republice většina. Jednoduchá metodika vytvořená a aplikovaná na menší obec bude mít možnost najít uplatnění i v dalších malých obcích, protože bude častěji využitelná.

Územní plán města Nechanice zpracoval projektant: „Žaluda projektová kancelář“ Ing. arch. Jan Storch v květnu 2010. Zastupitelstvo města Nechanice jej schválilo na svém zasedání v červenci 2010. Přesný popis procesu tvorby a schvalování územního plánu je popsán v textové části územního plánu.

4.3 Vyhodnocení udržitelnosti rozvoje území (VURÚ)

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.3.3, VURÚ není součástí územního plánu, pokud „dotčený orgán ve stanovisku k návrhu zadání územního plánu neuplatnil požadavek na posouzení územního plánu z hlediska vlivů na životní prostředí nebo nevyloučil významný vliv na evropsky významnou lokalitu či ptačí oblast“. Členění vyhodnocení VURÚ obsahuje příloha č. 5 k vyhlášce č. 500/2006 Sb. a bylo představeno v kapitole 3.2.1.

Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území bylo požadováno na základě stanoviska Krajského úřadu Královéhradeckého kraje k návrhu zadání Územního plánu Nechanice⁴. VURÚ je součástí textové části Odůvodnění územního plánu Nechanice (Žaluda, projektová kancelář, 2010b).

Vyhodnocení vlivů územního plánu na životní prostředí podle stavebního zákona bylo provedeno odborným zpracovatelem – RNDr. Milan Macháček – EKOEX JIHLAVA. Jedná se o samostatnou přílohu návrhu územního plánu v rozsahu 94 stran plus vlastní přílohy. Jedná se čistě o vyhodnocení ekologického pilíře a stavu životního prostředí podle vyhodnocení SEA. Součástí je i návrh monitorovacích ukazatelů pro sledování vlivu územního plánu na životní prostředí: (Macháček, 2010, str. 78)

- zastavěná plocha (podíl zastavěné/nezastavěné plochy);
- zábory zemědělské půdy s přihlédnutím k záborům nejkvalitnějších půd;
- podíl ploch pro zeleň.

Dále zde byly navrženy indikátory pro uplatnění lokalit výroby: (Macháček, 2010, str. 78)

- indukovaná doprava (předpokládaný nárůst dopravy), akustická zátěž;
- emisní zátěž;
- zastavěná plocha (podíl zastavěné/nezastavěné plochy).

Druhou částí je vyhodnocení vlivů územního plánu na území Natura 2000. Orgán ochrany přírody vyloučil významný vliv koncepce na lokality soustavy Natura. Rozvojové lokality nezasahují ani se nedotýkají území evropsky významné lokality (EVL) Nechanice – Lodín a EVL Bystřice a v případě křížení výše uvedených EVL s liniovými stavbami dopravní a technické infrastruktury nebudou tyto EVL dotčeny. I přes toto stanovisko se zpracovatel územního plánu, pořizovatel územního plánu a zpracovatel SEA dohodli, že bude provedeno jen rámcové základní posouzení potenciálních dopadů územního plánu Nechanice.

⁴ čj. 2995/ZP/2009 ze dne 25.2.2009

Výsledkem tohoto rámcového vyhodnocení byly vyloučeny významné vlivy na předměty ochrany obou EVL. Přesto jsou navržena zmírňující opatření pro eliminaci, prevenci a minimalizaci případných vlivů.

Třetí částí je vyhodnocení vlivů územního plánu na stav a vývoj území podle vybraných sledovaných jevů obsažených v ÚAP. Toto vyhodnocení se člení na 4 pilíře – ekonomický, environmentální, sociální a urbanistický. Jedná se pouze o slovní vyjádření vlivů plánovaných změn v územním plánu na jednotlivé pilíře, přičemž největší podíl má environmentální pilíř. Při podrobnějším pohledu se jedná o pouhé konstatování, zda a jak plánované změny v územním plánu mají vliv na vybraná témata SWOT analýzy vypracované v rámci RURÚ a roztříděné dle pilířů.

Velice zajímavě je v územním plánu zpracovaná další část VURÚ – Vlivy na výsledky analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb v území. Tato část je rozdělena do dvou podle použité SWOT analýzy. První hodnocení vlivů vychází ze SWOT analýzy v rámci zpracování ÚAP Hradec Králové v oblasti západního sektoru. SWOT analýza byla upravena, byly vynechány body, které neodpovídají stavu řešeného území územního plánu, neboť se vztahovaly k jiným obcím či oblastem v tomto sektoru. Vlivy na výsledky SWOT analýzy se dále člení dle vyhlášky č. 500/2006 Sb., tedy na vliv na eliminaci nebo snížení hrozeb řešeného území, vliv na posílení slabých stránek řešeného území a vliv na využití silných stránek a příležitostí řešeného území.

Druhé vyhodnocení vlivů se vztahuje k SWOT analýze dle provedených průzkumů a rozborů. Jedná se vlastně o závěry SWOT analýzy, která byla přílohou k Návrhu zadání územního plánu⁵. Jednotlivé silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby jsou opět slovně zhodnoceny, jak územní plán přispívá k eliminaci hrozeb a slabých stránek či přispívá k příležitostem a silným stránkám.

Závěrem tohoto vyhodnocení je vliv na stav a vývoj hodnot řešeného území, které by podle členění vyhlášky č. 500/2006 Sb. mělo být součástí hodnocení vlivů na SWOT analýzu. Vzhledem k hodnocení vlivů hned na 2 SWOT analýzy je toto souhrnné hodnocení vypracováno samostatně v návaznosti na obě analýzy. Opět se však jedná o krátké slovní hodnocení, jak budou minimalizovány negativní vlivy.

⁵ Magistrát města Hradec Králové, odbor hlavního architekta. *Návrh zadání územního plánu Nechanice – příloha č. 1. – SWOT analýza*. Hradec Králové: leden 2009.

Pátou částí podle vyhlášky č. 500/2006 Sb. je Vyhodnocení přínosu územního plánu k naplnění priorit územního plánování. Nechanice patří do rozvojové oblasti OB4 – Hradec Králové/Pardubice. Vyhodnocení je provedeno jako zhodnocení naplnění priorit územního plánování dle Politiky územního rozvoje České republiky a jsou zde vypsány hlavní body republikových priorit PÚR, se kterými je územní plán v souladu.

V následující šesté části je provedeno Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, což má podle vyhlášky č. 500/2006 Sb. dvě části. Nejprve je zde vyhodnocení vlivů územního plánu na vyváženost vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, jak byla zjištěna v rozboru udržitelného rozvoje. Již z názvu vyplývá, že by se mělo jednat o vyváženou charakteristiku vlivů územního plánu na tři základní pilíře udržitelného rozvoje. Ve skutečnosti se jedná o konstatování vlivů na dané pilíře, přičemž nejvíc prostoru je věnováno životnímu prostředí.

Následně je v šesté části Shrnutí přínosu územního plánu k vytváření podmínek pro předcházení:

- a) zjištěným rizikům ovlivňujícím potřeby života současné generace obyvatel řešeného území,
- b) předpokládaným ohrožením podmínek života generací budoucích.

Shrnutí těchto dvou částí bylo v územním plánu Nechanice spojeno a krátce vyčteno několik záměrů v územním plánu, jejichž realizace by mohla ovlivnit život současných a případně i budoucích generací obyvatel Nechanic.

Vyhodnocení v případě územního plánu Nechanice obsahuje ještě další část o zapracování návrhů vzešlých při vypracování vyhodnocení udržitelného rozvoje území do návrhu územního plánu. Jedná se však o zapracování závěrů SEA hodnocení a stanovisko Krajského úřadu Královéhradeckého kraje j vyhodnocení vlivu na životní prostředí.

Závěrem lze říct, že hodnocení SEA ve VURÚ je velmi dobře propracované a dokonce obsahuje i návrh monitorovacích indikátorů pro sledování vlivu územního plánu na životní prostředí, což opět poukazuje na nerovnováhu mezi pilíři udržitelného rozvoje.

Pomocí indikátorů by měly být jednoznačně monitorovány vlivy i u dalších pilířů. Na nerovnováhu mezi pilíři udržitelného rozvoje poukazuje fakt, že první dvě části vyhodnocení jsou věnovány hodnocení SEA a NATURA 2000, tedy environmentálnímu pilíři. Následující kapitoly jsou věnovány relativně všem pilířům obdobně. Třetí část je sice dělena na čtyři pilíře, ale nejsou zde rozebrány vlivy všech navrhovaných změn, nejsilnější postavení má opět environmentální pilíř. Další slabinu vyhodnocení lze spatřit v pouhém konstatování možných vlivů na udržitelný rozvoj. Naprosto chybí zhodnocení vlivů záměrů územního plánu na jednotlivé pilíře udržitelného rozvoje.

Aby VURÚ naplnilo principy udržitelného rozvoje, zejména rovnováhu pilířů, je nezbytné vyhodnocení správně posoudit. K tomu by měla sloužit navrhovaná metodika pro územní plány, která bude vycházet z metodik pro hodnocení ÚAP popsaných v první části této kapitoly. Výsledkem příští kapitoly a celé této práce bude nejen tuto metodiku navrhnout, ale také ji aplikovat na výše popsany územní plán města Nechanice.

5 Metodika pro VURÚ v územních plánech

V současné době neexistuje metodika, která by usměrňovala VURÚ v územních plánech. Cílem této kapitoly je pokusit se navrhnout tuto metodiku a ověřit ji na vybraném územním plánu malého města.

5.1 Návrh metodiky pro VURÚ v územních plánech

Navrhovaná metodika by měla být jednoduchá, aby byla snadno použitelná i v případě územních plánů menších obcí. Podle §11, odst. 1, vyhlášky č. 500/2006 Sb., jsou podkladem pro zadání územního plánu územně analytické podklady, ve kterých by podle §4, odst. 1b též vyhlášky, měly obsahovat určení problémů k řešení v územně plánovacích dokumentacích. Tento fakt by se měl odrazit i ve VURÚ územních plánů.

Důležité je metodiku dobře strukturovat, aby byl zpracovatelům VURÚ jasný postup, ovšem je také podstatné ponechat zpracovatelům prostor pro individuální přístup k vyhodnocení. Každé území má svá specifika, která je nutné zahrnout při hodnocení stavu území a jeho možného budoucího vývoje. Zpracovatelé by také neměli opomenout širší hodnocení území, než jen území řešené obce.

Východiskem navrhované metodiky bude sjednocená SWOT analýza obsažená v návrhu územního plánu a další ze SWOT analýzy příslušných ÚAP, pokud je to možné (např. v případě, že je SWOT analýza celého území ORP členěna do menších územních celků atd.). Samotná struktura metodiky pro VURÚ územního plánu by se měla členit do těchto bodů:

- výběr problémových okruhů a stanovení jejich váhy,
- vyhodnocení udržitelnosti území,
- stanovení indikátorů jednotlivých okruhů,
- vlivy plynoucí z realizace záměrů obsažených v hodnoceném územním plánu.

5.1.1 Výběr vhodných metod pro navrhovanou metodiku

V prvním kroku se musí stanovit problémové okruhy. Multikriteriální analýza (dle Maiera) či expertní analýza (dle Šilhánkové a Pondělíčka) dosahují poměrně objektivních výsledků, ovšem jsou náročné na zapojení různých expertů do procesu územního

plánování. Zvolit tuto metodu pro výběr problémových okruhů si můžou dovolit větší města, kterým to dovolí rozpočet. Menší města a města s nízkým rozpočtem by z představených metodik pro ÚAP volila spíše metodu výběru klíčových faktorů. Jedná se o nenáročnou metodu, která ovšem přináší značně subjektivní výsledky. Pro zvýšení objektivnosti metody lze zapojit do výběru problémových okruhů experty, které má město k dispozici, např. environmentalista, který provádí hodnocení SEA, či zpracovatel územního plánu.

Východiskem pro výběr klíčových faktorů je sjednocená SWOT analýza, jejíž tematické členění zařadíme do interakcí pilířů udržitelného rozvoje dle metodiky DHV SAM použité v metodice Šilhánkové a Pondělíčka. Do klíčových faktorů by měly být zahrnuty i problémy, které ÚAP určily k řešení v územně plánovacích dokumentacích. Při výběru klíčových faktorů musí dojít i k určení váhy jednotlivých faktorů, což provede autor výběru klíčových faktorů případně ve spolupráci s přizvanými experty. Váha faktorů by měla vyjadřovat míru ovlivnění v interakci mezi jednotlivými pilíři udržitelného rozvoje, což v případě územního plánu postačí na třístupňové škále (-1 negativní vliv, 0 neutrální, 1 pozitivní vliv).

Pomocí matice vyhodnocení interakcí mezi jednotlivými pilíři udržitelného rozvoje (viz. Tabulka 1) následně dojde k vyhodnocení udržitelnosti klíčových faktorů. S jejich pomocí získáme pohled na celkovou udržitelnost řešeného území.

V dalším kroku je potřeba stanovit indikátory jednotlivých klíčových faktorů (okruhů). V současné době existuje několik indikátorových sad, na místní úrovni se např. již dlouhodobě využívají indikátory ECI/TIMUR. Iniciativa TIMUR na svých internetových stránkách⁶ nabízí tzv. burzu indikátorů, což je jednoduchý databázový nástroj pro nalezení vhodného indikátoru včetně jeho popisu. Maier (Maier, 2009, str. str.16) ve své metodice použil sestavu indikátorů vytvořenou v rámci úkolu rezortního výzkumu MMR WD-07-07-4 „Koncepce územního plánování a disparity v území“. Velice zajímavá indikátorová sada byla vyvinuta v rámci výzkumného úkolu WD-69-07-4, která obsahuje 11 titulkových indikátorů rozdělených po dvou až třech do jednotlivých pilířů (environmentální, ekonomický, sociální a územní). Výběr vhodné sady či vytvoření vlastní sady z indikátorů obsažených v jiných sadách by mělo být individuální podle vybraných

⁶ <http://www.timur.cz/>

klíčových faktorů a zejména dle místních specifik. Do sledovaných indikátorů by měly být přiřazeny i indikátory doporučené ke sledování stanovených v rámci hodnocení SEA a případné navržené indikátory v ÚAP.

V územním plánu obce jsou navrhovány změny v řešeném území, u kterých je potřeba vyhodnotit jejich udržitelnost. Toto hodnocení bude provedeno metodou expertního posouzení pomocí Tabulka 3.

Tabulka 3: Vyhodnocení vlivů změn na udržitelnost území

	V místě problému / Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř			
Ekonomický pilíř			
Sociální pilíř			
Územní pilíř			
Součet			

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení udržitelnosti změny se posoudí na 5ti stupňové škále pro každý pilíř v místě realizace změny a v místě původního problému či vliv na celkový stav území. Tato škála má následující stupně:

- - 2 výrazně negativní vliv,
- - 1 negativní vliv,
- 0 žádný vliv,
- +1 pozitivní vliv,
- +2 výrazně pozitivní vliv.

U takto ohodnocené navrhované změny se následně provedou součty mínusů a plusů. Pomocí celkového součtu se následně posoudí, zda je změna udržitelná či ne:

- - 6 a více výrazně neudržitelná změna,
- - 2 – 5 mírně neudržitelná změna,
- - 1 - +1 neutrální změna,
- +2 - +5 mírně udržitelná změna,
- +6 a více výrazně udržitelná změna.

Takto navrhnutá metodika bude následně použita na konkrétním příkladu pro hodnocení udržitelnosti změn navrhovaných územním plánem města Nechanice. Výběr tohoto územního plánu byl zdůvodněn v kapitole 4.

5.2 Aplikace metodiky na vybraný územní plán

V rámci diplomové práce bude pro ověření navržené metodiky provedeno posouzení navrhovaných změn v územním plánu Nechanice. V územním plánu Nechanice jsou vymezeny návrhy zastavitelných ploch a ploch přestavby. Celkem obsahuje 99 návrhů zastavitelných ploch a 16 návrhů ploch přestavby. Celý seznam těchto ploch je uveden v přílohách.

Území řešené v územním plánu je vymezeno správním územím města Nechanice, které tvoří sedm katastrálních území – Lubno u Nechanic, Nechanice, Nerošov, Sobětuš, Staré Nechanice, Suchá u Nechanic a Tůně u Nechanic. Vyhodnocení všech 115 navrhovaných změn v územním plánu není možné z důvodu rozsahu této práce. Proto bylo vybráno pouze vyhodnocení změn týkajících se katastrálního území Lubno u Nechanic. Soupis změn na tomto území obsahuje Tabulka 4 a Tabulka 5.

Tabulka 4: Vymezení zastavitelných ploch - k.ú. Lubno u Nechanic

Ozn.	funkční využití	Podmínky využití plochy / charakteristika	katastrální území
L-Z1	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	-	Lubno u Nechanic
L-Z2	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- izolační zeleň podél úseku plánované přeložky silnice II. třídy - realizovat společně s N-Z3	Lubno u Nechanic
L-Z3 (US)	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování - realizovat společně s L-P2	Lubno u Nechanic
L-Z4	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Lubno u Nechanic
L-Z5	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	-	Lubno u Nechanic
L-Z6	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z5	Lubno u Nechanic

L-Z8	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z12	Lubno u Nechanic
L-Z9	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z11 a L-Z12	Lubno u Nechanic
L-Z10	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	-	Lubno u Nechanic
L-Z11	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z9 a L-Z12	Lubno u Nechanic
L-Z12	Výroba a skladování – lehký průmysl (VL)	- realizovat společně s L-Z8, L-Z9 a L-Z11	Lubno u Nechanic
L-Z13	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty - realizovat společně s L-Z10	Lubno u Nechanic
L-Z14	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	-	Lubno u Nechanic
L-Z15	Občanské vybavení – komerční zařízení malá a střední (OM)	-	Lubno u Nechanic
L-Z16	Zeleň – na veřejných prostranstvích (ZV)	- realizovat společně s N-Z3	Lubno u Nechanic
L-Z17	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Lubno u Nechanic
L-Z18	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Lubno u Nechanic
L-Z19	Občanské vybavení – veřejná infrastruktura (OV)	- obnova rozhledny na vrchu Jehlice	Lubno u Nechanic

Zdroj: (Žaluda, projektová kancelář, 2010a)

Tabulka 5: Vymezení ploch přestavby - k.ú. Lubno u Nechanic

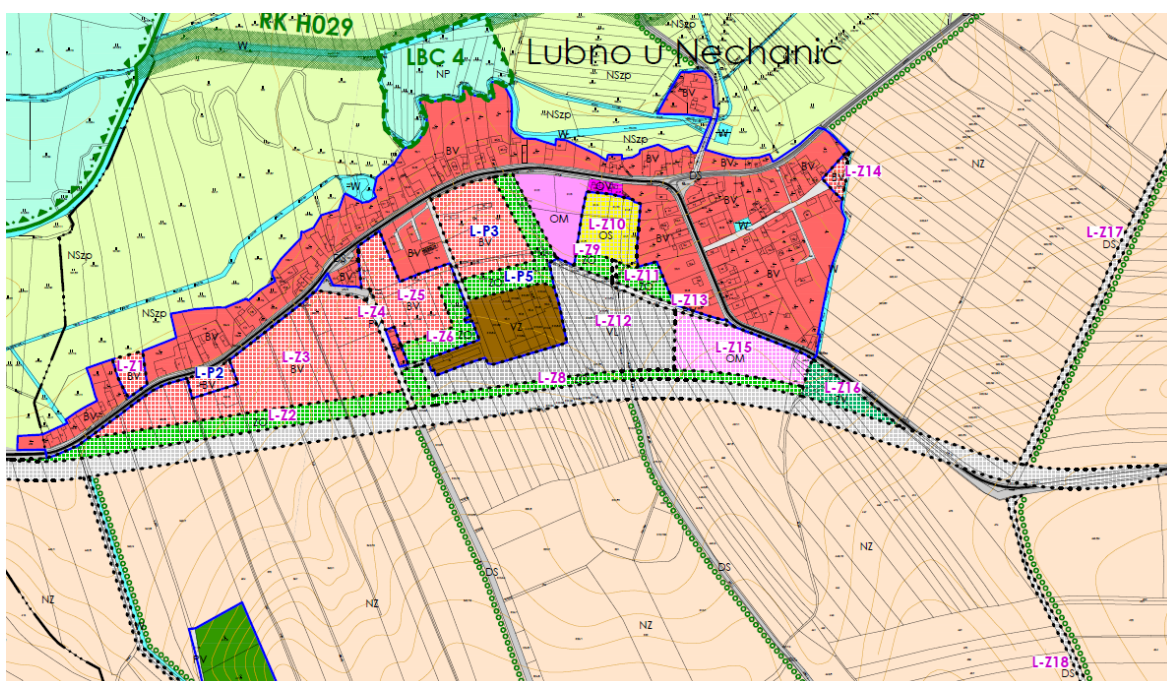
L-P2 (US)	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	- realizovat společně s L-Z3 - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Lubno u Nechanic
L-P3	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	-	Lubno u Nechanic
L-P5	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-P3	Lubno u Nechanic

Zdroj: (Žaluda, projektová kancelář, 2010a)

5.2.1 Hodnocení vybraných změn navržených v územním plánu

Na katastrálním území Lubno u Nechanic je navrženo celkem 18 zastavitelných ploch a 3 plochy přestavby. Některé plochy jsou podmíněny společnou realizací, proto budou hodnoceny společně. Jedná se o tyto plochy:

- L-Z3 a L-P2,
- L-Z5 a L-Z6,
- L-Z8, L-Z9, L-Z11 a L-Z12,
- L-Z10 a L-Z13,
- L-P3 a L-P5.

Obrázek 4: Územní plán - hlavní výkres, výřez k.ú. Lubno u Nechanic

Zdroj: (Žaluda, projektová kancelář, 2010c)

Celkem tedy bude provedeno 14 vyhodnocení navrhovaných změn. V případě návrhů ploch pro bydlení lze říci, že jsou v územním plánu všechny vhodně voleny ke stávající sídelní struktuře s cílem vytvořit kompaktní zástavbu obce bez oddělených satelitů.

Navrhovaná změna L-Z1

Jedná se o návrh zástavby – bydlení v rodinných domech venkovského typu. Plocha je v současné době evidována jako trvalý travní porost ovšem nachází v mezeře liniové zástavby. Realizací této změny dojde k ucelení zástavby.

Tabulka 6: Hodnocení navrhované změny L-Z1

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	0	-1
Ekonomický pilíř	+2	+1	+3
Sociální pilíř	+2	+1	+3
Územní pilíř	0	-1	-1
Součet	+3	+1	+4

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z2

Jedná se o návrh izolační zeleně podél úseku plánované přeložky silnice II. třídy, který bude realizován spolu se záměrem N-Z3 (přeložka silnice II. třídy č. 323 a 324). Tento pás zeleně oddělí silnici od plánované plochy pro bydlení.

Tabulka 7: Hodnocení navrhované změny L-Z2

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	+2	+2	+4
Ekonomický pilíř	0	0	0
Sociální pilíř	+1	+1	+2
Územní pilíř	0	-1	-1
Součet	+3	+2	+5

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z3 a L-P2

Jedná se o návrh zástavby – bydlení v rodinných domech venkovského typu. Většina pozemků, na kterých se změna bude realizovat, jsou vedeny jako orná půda, ostatní jako zahrada. Plocha přestavby L-P2 je v současné době využívána jako zahrada. Jedná se tedy z převážné části o změnu z neurbanizovaných ploch na urbanizované.

Realizací tohoto návrhu dojde k doplnění liniové zástavby na jižní straně hlavní silnice (č. 324) procházející obcí.

Tabulka 8: Hodnocení navrhovaných změn L-Z3 a L-P2

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	0	-1
Ekonomický pilíř	+1	+1	+2
Sociální pilíř	+2	+1	+3
Územní pilíř	0	-2	-2
Součet	+2	0	+2

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z4

Jedná se o návrh obnovy stávající místní komunikace, cesty. Pozemky, na kterých je změna naplánována, jsou v současné době používány jako místní cesta. Nedochozí ke změně využití půdy.

Tabulka 9: Hodnocení navrhované změny L-Z4

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	0	+1	+1
Ekonomický pilíř	+1	0	+1
Sociální pilíř	+1	0	+1
Územní pilíř	0	0	0
Součet	+2	+1	+3

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z5 a L-Z6

Jedná se o návrh ploch pro bydlení v rodinných domech venkovského typu, se kterými bude realizována plocha pro ochrannou a izolační zeleň. Tato zeleň bude oddělovat plochu pro bydlení od stávajícího areálu zemědělského družstva. Z pohledu současného využití se jedná převážně trvalý travní porost, v případě pozemků v blízkosti hlavní silnice č. 324 se jedná o ostatní plochu. Plochy, kde bude realizován návrh L-Z6 jsou vedeny jako trvalý travní povrch.

Tabulka 10: Hodnocení navrhovaných změn L-Z5 a L-Z6

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	-1	-2
Ekonomický pilíř	+1	+1	+2
Sociální pilíř	+2	+1	+3
Územní pilíř	0	-1	-1
Součet	+2	0	+2

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z8, L-Z9, L-Z11 a L-Z12

Jedná se o návrh plochy pro výrobu a skladování – lehčí průmysl (záměr L-Z12). Současně s touto plochou budou realizovány plochy ochranné a izolační zeleně, které průmyslový areál budou oddělovat od navrhované přeložky silnice č. 324, navrhované plochy pro bydlení a navrhované plochy pro tělovýchovné a sportovní zařízení. Plocha průmyslového areálu je navrhovaná v návaznosti na stávající zemědělský areál a navrhovanou přeložku silnice č. 324. V současné době je vymezená plocha využívána jako orná půda.

Tabulka 11: Hodnocení navrhovaných změn L-Z8, L-Z9, L-Z11 a L-Z12

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	-1	-2
Ekonomický pilíř	+2	+1	+3
Sociální pilíř	0	-1	-1
Územní pilíř	0	-1	-1
Součet	+1	-2	-1

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o neutrální změnu.

Navrhovaná změna L-Z10 a L-Z13

Jedná se o návrh plochy pro občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (L-Z10). Současně s tímto záměrem bude realizována obnova místní cesty. Plocha vymezená pro záměr L-Z10 je v současné době vedena jako orná půda, trvalý travní porost a ostatní plocha. Z větší části se tedy jedná o urbanizovanou plochu.

Tabulka 12: Hodnocení navrhovaných změn L-Z10 a L-Z13

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	0	-1
Ekonomický pilíř	+1	+1	+2
Sociální pilíř	+2	+2	+4
Územní pilíř	0	-1	-1
Součet	+2	+2	+4

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z14

Jedná se o návrh plochy pro bydlení v rodinných domech venkovského typu. Plocha je navrhovaná ve vazbě na stávající zástavbu rodinných domů na konci místní komunikace. V současné době jsou pozemky, jichž se návrh dotýká využívány převážně jako zahrada, ostatní jako orná půda. Z převážné části se tedy jedná o urbanizované území.

Tabulka 13: Hodnocení navrhované změny L-Z14

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	0	-1	-1
Ekonomický pilíř	+1	+1	+2
Sociální pilíř	+2	+1	+3
Územní pilíř	0	-1	-1
Součet	+3	0	+3

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z15

Jedná se o návrh plochy pro občanské vybavení – komerční zařízení malá a střední. Tato plocha by měla umožnit zajištění potřeb obyvatel v oblasti obchodu a služeb provozovaných soukromým sektorem. Je navrhována v návaznosti na silnici II. třídy č. 324 na okraji obce sousedící s návrhovou plochou pro lehký průmysl. Dotčená plocha je v současné době využívána jako orná půda.

Tabulka 14: Hodnocení navrhované změny L-Z15

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	0	-1	-1

Ekonomický pilíř	+2	+2	+4
Sociální pilíř	+1	+2	+3
Územní pilíř	0	-1	-1
Součet	+3	+2	+5

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z16

Jedná se o návrh plochy pro zeleň na veřejných prostranstvích, která je navrhovaná v souvislosti s realizací přeložky silnice č. 324 jako součást dopravního řešení. Tato plocha je v současné době využívána jako orná půda.

Tabulka 15: Hodnocení navrhované změny L-Z16

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	+2	+2	+4
Ekonomický pilíř	0	0	0
Sociální pilíř	0	+1	+1
Územní pilíř	+1	0	+1
Součet	+3	+3	+6

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-Z17

Jedná se o návrh obnovy stávající cesty navazující na silnici č. 324 severním směrem. Tato plocha je však v současné době využívána jako orná půda.

Tabulka 16: Hodnocení navrhované změny L-Z17

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	-1	-2
Ekonomický pilíř	+1	-1	0
Sociální pilíř	+1	0	+1
Územní pilíř	+1	-1	0
Součet	+2	-3	-1

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o neutrální změnu.

Navrhovaná změna L-Z18

Jedná se o návrh obnovy stávající cesty navazující na silnici č. 324 jižním směrem. Tato plocha je však v současné době využívána jako orná půda.

Tabulka 17: Hodnocení navrhované změny L-Z18

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	-1	-2
Ekonomický pilíř	+1	-1	0
Sociální pilíř	+1	0	+1
Územní pilíř	+1	-1	0
Součet	+2	-3	-1

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o neutrální změnu.

Navrhovaná změna L-Z19

Jedná se o návrh obnovy rozhledny na vrchu Jehlice. Dotčená plocha se nachází na jižním okraji k.ú. Lubno u Nechanic v blízkosti areálu zámku Hrádek u Nechanic (k.ú. Nechanice). Jedná se o lesní pozemek, který je určený k plnění funkcí lesa. V těsné návaznosti na plánovanou rozhlednu je místní cesta.

Tabulka 18: Hodnocení navrhované změny L-Z19

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	-1	0	-1
Ekonomický pilíř	+2	+1	+3
Sociální pilíř	+2	+2	+4
Územní pilíř	+1	-1	0
Součet	+4	+2	+6

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o udržitelnou změnu.

Navrhovaná změna L-P3 a L-P5

Jedná se o návrh přestavby plochy na bydlení v rodinných domech venkovského typu (L-P3), při které se zároveň bude realizovat ochranná a izolační zeleň (L-P5). Obě návrhové plochy jsou v současné době využívány jako trvalý travní porost. Na ploše návrhu L-P3 se nacházejí také 3 stavební parcely.

Tabulka 19: Hodnocení navrhovaných změn L-P3 a L-P5

	Celkový stav území	V místě realizace	Součet
Environmentální pilíř	0	-1	-1
Ekonomický pilíř	+1	+1	+2
Sociální pilíř	+1	+2	+3
Územní pilíř	+1	-1	0
Součet	+3	+1	+4

Zdroj: vlastní zpracování

Jedná se o mírně udržitelnou změnu.

5.2.2 Celkové hodnocení udržitelnosti vybraných navrhovaných změn

Z celkového pohledu se navrhované změny v k.ú. Lubno u Nechanic jeví převážně jako mírně udržitelné, což dokládá průměrné celkové hodnocení udržitelnosti území v Tabulka 20. Dvě z hodnocených navrhovaných změn byly vyhodnoceny jako udržitelné. Jedná se o L-Z16 (zeleň na veřejných prostranstvích) a L-Z19 (obnova rozhledny na vrchu Jehlice).

Tři změny byly vyhodnoceny jako neutrální, a to L-Z8, L-Z9, L-Z11 a L-Z12 (plocha pro lehký průmysl), L-Z17 (obnova místní cesty) a L-Z18 (obnova místní cesty). Ostatních 9 změn bylo vyhodnoceno jako mírně udržitelné. U těchto změn by mělo dojít ještě k ověření, zda neexistuje jiné – udržitelnější řešení.

Žádná navrhovaná změna nebyla označena za neudržitelnou. V případě, že by se taková změna vyskytla, pak by měla být z řešení ÚP buď vyřazena, nebo zásadním způsobem změněna směrem k udržitelnosti.

Tabulka 20: Celkové hodnocení udržitelnosti území

Navrhovaná změna	Hodnocení udržitelnosti
L-Z1	+4
L-Z2	+5
L-Z3 + L-P2	+2
L-Z4	+3
L-Z5 + L-Z6	+2
L-Z8 + L-Z9 + L-Z11 + L-Z12	-1
L-Z10 + L-Z13	+4
L-Z14	+3

L-Z15	+5
L-Z16	+6
L-Z17	-1
L-Z18	-1
L-Z19	+6
L-P3 + L-P5	+4
Celkové průměrné hodnocení	+2,9

Zdroj: vlastní zpracování

Závěr

Problematika udržitelného rozvoje je velice obsáhlá a zasahuje do řady vědních oborů a lidských životů. Předmětem této práce byla implementace udržitelného rozvoje do oblasti územního plánování.

Cílem práce bylo vyhodnocení uplatňování trvale udržitelného územního plánování v praxi. Bylo zjištěno, že trvale udržitelné územní plánování je uplatňováno zejména na formální úrovni prostřednictvím stavebního zákona. V praxi je toto uplatňování nedostačující.

V této práci před vlastním vyhodnocováním uplatňování trvale udržitelného územního plánování v praxi byly nejprve shrnuty základní poznatky o udržitelném územním plánování, které byly pro další posuzování nezbytné. Ačkoliv existuje mnoho definic udržitelného rozvoje, všechny mají stejný základ vycházející z první definice Bruntlandové uvedené ve zprávě Naše společná budoucnost. Nejdůležitější z poznatků o udržitelném rozvoji bylo pochopení principů a rovnosti tří pilířů udržitelného rozvoje.

Vytváření podmínek pro udržitelný rozvoj území v České republice zařazuje stavební zákon z roku 2006 jako jeden z cílů územního plánování. Diplomová práce se v oblasti územního plánování zaměřila na územní plán. V jeho případě se udržitelnost uplatňuje pomocí vyhodnocení udržitelného rozvoje území (VURÚ), které ovšem je povinné pouze za určitých podmínek. Z pohledu hodnocení udržitelného rozvoje území by se ale měl rozbor provádět vždy, když jsou změny v území navrhovány. Ve stávající legislativě nejsou exaktně vymezeny podmínky, kdy je VURÚ požadováno, a tudíž závisí na volné úvaze úřadů územního plánování. Strukturu VURÚ definuje vyhláška č. 500/2006 Sb., ovšem jedná se pouze o výčet, jaké vyhodnocení konkrétních vlivů má obsahovat. Z pohledu udržitelného rozvoje je takováto struktura vyhlášky nedostačující, zejména z důvodu, že jednoznačně upřednostňuje environmentální pilíř, kterému věnuje celé první dvě části vyhodnocení, zatímco ostatní části se již samostatně konkrétním pilířům nevěnují. Tento poznatek potvrdilo posouzení konkrétního územního plánu obce.

Za konkrétní územní plán obce byl vybrán územní plán města Nechanice. Územní plán Nechanice byl zpracován v květnu 2010, tedy podle nového stavebního zákona, obsahuje VURÚ a jedná se o menší město, za něž je obecně považováno město do 5000 obyvatel. Nechanice mají podle posledních údajů z roku 2009 celkem 2312 obyvatel.

Při hodnocení obsahu VURÚ územního plánu Nechanice bylo zjištěno, že nejlépe a nejpodrobněji je zpracováno hodnocení SEA, čímž byl silně zvýhodněn environmentální pilíř udržitelného rozvoje a byl tak porušen základní princip o vyváženosti pilířů. Jako naprosto nedostačující ve vyhodnocení bylo považováno pouhé konstatování případných vlivů navrhovaných záměrů v územním plánu na udržitelný rozvoj. Všechny tyto nedostatky by byly odstraněny v případě, že by byla používána navrhovaná metodika.

Návrh metodiky pro vyhodnocení udržitelného rozvoje území v územním plánu obce je hlavním výstupem práce. Tato metodika byla navržena na poznatcích z jiných metodik – metodiky SEA a metodiky v oblasti hodnocení udržitelnosti územně plánovacích podkladů obcí.

U metodiky SEA bylo zjištěno, že hodnotí vlivy pomocí „nulové varianty“, což lze využít při tvorbě metodiky pro hodnocení udržitelnosti územních plánů na úrovni obcí. Vlivy v metodice SEA se hodnotí vztahem k „nulové variantě“, tedy se posoudí, když se záměr nestane, vůči situaci, kdy se změna uskuteční. Navrhovaná změna se posoudí v situaci, kdy se záměr neuskuteční (tzv. nulová varianta), a následně v situaci, kdy se záměr uskuteční, a porovná se s první „nulovou“ variantou pomocí +/- . Naopak metodika TIA není pro účel návrhu metodiky pro hodnocení udržitelnosti územních plánů na úrovni obcí dostatečně konkrétní.

Práce se dále zabývala existujícími metodikami v oblasti hodnocení udržitelnosti územně analytických podkladů obcí, neboť pro VURÚ žádné oficiální metodiky v současné době nejsou k dispozici. Jednoznačně jednodušší a přístupnější metodikou je metodika zpracovaná autory Šilhánková a Pondělíček. V této metodice se expertní analýzou vyberou hlavní problémová témata v území, na kterých se dále bude hodnotit udržitelnost na základě interakcí pilířů udržitelného rozvoje. Tím se následně posoudí udržitelnost celého řešeného území. Druhá metodika podle Maiera má podobný základ. Nejprve se vyberou klíčové faktory řešeného území a poté se hodnotí udržitelnost pro každý pilíř zvlášť pomocí poznatků zjištěných ve SWOT analýze. Jedná se o posouzení stavů (slabé a silné stránky) vůči trendům (příležitostem a ohrožením).

Jak bylo záměrem, navržená metodika je jednoduchá a přístupná i pro územní plány obcí a menších měst v České republice. Vychází zejména z metodiky autorů Šilhánková a Pondělíček doplněná o část o vyhodnocování vlivů navrhovaných změn v územním plánu. **Toto vyhodnocení se provádí metodou expertního posouzení. Jedná se**

o posouzení vlivů záměru na environmentální, ekonomický, sociální a územní pilíř v místě realizace záměru a v celém řešeném území. Hodnocení se provádí na 5 stupňové škále včetně záporné části. Pomocí součtů se následně vyhodnotí udržitelnost změny.

Navržená metodika byla v praktické části diplomové práce ověřena na vybraném územním plánu města Nechanice při hodnocení tímto územním plánem navrhovaných změn. Vzhledem k rozsahu navrhovaných změn a této práce, bylo zvoleno pouze vyhodnocení navrhovaných změn na katastrálním území Lubno u Nechanic. Zde bylo navrženo celkem 18 ploch zástavby a 3 plochy přestavby. Vzhledem k tomu, že některé změny jsou podmíněny vzájemnou realizací, bylo nutné z této podmínky vycházet a tyto změny vyhodnotit společně. Celkem tedy bylo vyhodnoceno 14 změn, včetně sdružených. Převážně se jednalo o návrhy ploch pro bytovou výstavbu.

Většina změn byla vyhodnocena jako mírně udržitelná či udržitelná. Žádná nebyla posouzena jako neudržitelná. Lze tedy konstatovat, že navrhované změny v územním plánu Nechanice pro k.ú. Lubno u Nechanic jsou udržitelné.

Na základě provedeného ověření metodiky je zřejmé, že se jedná o jednoduchou a snadno aplikovatelnou metodiku, kterou lze použít pro malé obce, což bylo záměrem této práce.

Literatura

CEMAT. 2000. *Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu* [online]. 2000. [cit. 2011-02-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.uur.cz/images/publikace/infomat/nabidka/2000/CEMAT-ridici-principy.pdf>>.

DIEFENBACHER, Hans, et al. 2007. *Udržitelné plánování území - Ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj v územním a krajinném plánování* [online]. Brno : NESEHNUTÍ, 2007 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <<http://nesehnuti.cz/publikace/upu.pdf>>. ISBN 978-80-903228-8-3.

DOLEŽAL, Jiří; MAREČEK, Jan; VOBORIL, Oldřich. 1994. *Stavební zákon v teorii a praxi*. Praha : Linde, 1994. 582 s. ISBN 80-85647-31-1.

ESPON. 2006. *Final Report 3.2 - Vol.5 Territorial Impact Assessment* [online]. 2006 [cit. 2011-03-05]. Dostupné z WWW: <http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ESPON2006Projects/CoordinatingCrossThematicProjects/Scenarios/fr-3.2_final-report_vol5.pdf>.

ESPON. 2008. *TIP TAP - Territorial Impact Package for Transport and Agricultural Policies* [online]. 24. 9 2008 [cit. 2011-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/AppliedResearch/TIPTAP/tiptap_inception_report_final_24-09-2008.pdf>.

HÁLA, Václav. 2007. Trvale udržitelný rozvoj - definice a praxe. In NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj : nové trendy a výzvy : sborník z konference: 17.-19. dubna 2007, Horka nad Moravou*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 261-265. ISBN 978-80-244-1814-8.

HALASOVÁ, Hana; ŠILAROVÁ, Vlasta. 2007. *Územní plánování v České republice 2007* [online]. Brno : Ústav územního rozvoje Brno, 2007 [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.uur.cz/images/publikace/metodickeprirucky/plnezneni/uzemni-planovani-v-cr-2007-cz-an/uzemni-planovani-cr-08-2007-cz.pdf>>.

HRŮZA, Jiří. 2002. *Charty moderního urbanismu*. Praha : Agora, 2002. 94 s. ISBN 80-902945-4-5.

KRAJÍČEK, Libor. 2009. Udržitelný rozvoj (nejen) v územním plánování. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2009, 1-2, s. 80-87. Dostupný také z WWW: <http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2009/2009-01-02/17_uzrzelny.pdf>.

MACHÁČEK, Milan. 2010. *Územní plán Nechanice : SEA hodnocení*. Jihlava : EKOEX JIHLAVA, 2010. 94 s. Dostupný také z WWW: <http://www.hrdeckralove.org/file/2316_1_1/>.

MAIER, Karel. 2009. Integrovaný operační program : Metodická pomůcka k aktualizaci rozboru udržitelného rozvoje území v ÚAP obcí. *Urbanismus a územní rozvoj : Příloha* [online]. 2009, 5, [cit. 2011-05-06]. Dostupný z WWW: <http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2009/2009-05/30_IOP.pdf>.

MAIER, Karel, et al. 2008. *Územní plánování a udržitelný rozvoj*. Praha : ABF - nakladatelství ARCH, 2008. 124 s. ISBN 978-80-86905-47-1.

MEZŘICKÝ, Václav. 2005. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha : Portál, 2005. 207 s. ISBN 80-7367-003-8.

Ministerstvo pro místní rozvoj. 2009a. *Pracovní skupiny pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území* [online]. 2009 [cit. 2011-02-19]. Dokumenty EU. Dostupné z WWW: <<http://psur.mmr.cz/Udrzitelny-rozvoj-a-MMR/V-oblasti-uzemniho-planovani/Dokumenty-EU>>.

Ministerstvo pro místní rozvoj. 2009b. *Pracovní skupiny pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území* [online]. 2009 [cit. 2011-04-22]. Dokumenty Rady Evropy. Dostupné z WWW: <<http://psur.mmr.cz/Udrzitelny-rozvoj-a-MMR/V-oblasti-uzemniho-planovani/Dokumenty-Rady-Evropy>>.

REITSCHMIEDOVÁ, Alena. 2007. *Jak rozvíjet obec a region - místní Agenda 21* [online]. CEP - Centrum evropského projektování, [2007] [cit. 2009-12-15]. Dostupné z WWW: <http://www.cep-rra.cz/?page=prilezitosti_2007-2013>

RIDDELL, Robert. 2004. *Sustainable Urban Planning: Tipping the Balance*. [s.l.] : Blackwell Publishing, 2004. 335 s. ISBN 1-4051-0289-6.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. 2007. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra; PONDĚLÍČEK, Michael. 2009. Vyhodnocování udržitelného využití území. *Veřejná správa : Příloha*. 2009, 19, s. I - V.

Ústav územního rozvoje. 2010. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. 2010 [cit. 2010-09-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>>.

Žaluda, projektová kancelář. 2010a. *Návrh územního plánu Nechanice - Textová část*. 2010. 37 s. Dostupné z WWW: <http://www.hrdeckralove.org/file/2313_1_1/>.

Žaluda, projektová kancelář. 2010b. *Odůvodnění územního plánu Nechanice - Textová část*. 2010. 71 s. Dostupné z WWW: <http://www.hrdeckralove.org/file/2314_1_1/>.

Žaluda, projektová kancelář. 2010c. *Územní plán – Hlavní výkres*. 2010. Dostupné z WWW: <http://www.hrdeckralove.org/file/2311_1_1/>.

Použité zákony

Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Zákon č. 17/1992 Sb., o ochraně životního prostředí.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti.

Seznam příloh

Příloha A - Vymezení zastavitelných ploch navrhovaných v územním plánu
Nechanice

Příloha B – Vymezení ploch přestavby navrhovaných v územním plánu Nechanice

**Příloha A - Vymezení zastavitelných ploch navrhovaných v územním
plánu Nechanice**

Ozn.	funkční využití	Podmínky využití plochy / charakteristika	katastrální území
N-Z1	Dopravní infrastruktura - silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Nechanice
N-Z2	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	izolační zeleň podél úseku plánované přeložky silnice II. třídy	Nechanice
N-Z3	Dopravní infrastruktura - silniční (DS)	- přeložka silnic II. třídy č. 323 a 324, - realizovat společně s L-Z2 a L-Z16 - zastavitelná plocha představuje budoucí těleso komunikace včetně odvodnění, protihlukových stěn apod. - v rámci projektových příprav koordinovat zájmy orgánů ochrany přírody (NRBC 9 – Lodín, EVL Bystřice), památkové péče (tvrziště „Na Valech, ...), správců vodních toků -Bystřice, Mlýnský potok (záplavové území QR100R včetně aktivní zóny ZÚ), - trasa přeložky bude v úseku přechodu nivy Bystřice řešena po estakádě	Nechanice Staré Nechanice Lubno u Nechanic
N-Z4	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- izolační zeleň podél úseku plánované přeložky silnice II. třídy	Nechanice
N-Z5	Dopravní infrastruktura - silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty - součástí plochy je těleso komunikace včetně doprovodné zeleně	Nechanice
N-Z6	Dopravní infrastruktura - silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Nechanice Tůně u Nechanic
N-Z10	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- přeložka silnice II/323	Nechanice
N-Z11	Občanské vybavení – tělovýchova a	- v současné době je zpracována studie na stávající sportoviště zasahující i na	Nechanice

	sportovní zařízení (OS)	část návrhové plochy NZ11	
N-Z12	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	-	Nechanice
N-Z13(US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- pro tuto lokalitu je zpracován regulační plán, zástavbu této lokality realizovat společně s lokalitami N-Z14, N-P2 a N-P3, N-Z17 - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Nechanice
N-Z14 (US)	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s lokalitami N- Z13, N-Z17, N-P2 a N-P3 - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Nechanice
N-Z15	Občanské vybavení – komerční zařízení malá a střední (OM)	- rozšíření stávajícího areálu zahradnictví u hřbitova	Nechanice
N-Z16	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s N-P4	Nechanice
N-Z17 (US)	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s lokalitami N- Z13, N-Z14, N-P2 a N-P3 - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Nechanice
N-Z18 (US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Nechanice
N-Z19	Dopravní infrastruktura - silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Nechanice
N-Z20 (US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování - realizovat společně s N-P5, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Nechanice
N-Z21 (US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování - realizovat společně s N-Z22, -	Nechanice

	příměstské (BI)	stanovena podmínka etapizace výstavby	
N-Z22	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- izolační zeleň oddělující plochu bydlení a plochu výroby a skladování - realizovat společně s N-Z21	Nechanice
N-Z23	Občanské vybavení – veřejná infrastruktura (OV)	- rozšíření stávajícího areálu základní školy Masarykova, - max. podlažnost 4 NP	Nechanice
N-Z24 (US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Nechanice
N-Z25	Dopravní infrastruktura – silniční (DS) -	místní komunikace – obnova stávající cesty	Nechanice Lubno u Nechanic
N-Z26 (US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Nechanice
N-Z27	Zeleň – přírodního charakteru (ZP)	- začlenit jako prvek ÚSES (LBK 7)	Nechanice
N-Z28	Zeleň – přírodního charakteru (ZP)	- částečně začlenit jako prvek ÚSES (LBK 7)	Nechanice
N-Z29	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- realizovat max. 1 RD - respektovat rozsah záplavového území QR100	Nechanice
N-Z30	Zeleň – přírodního charakteru (ZP)	- začlenit jako prvek ÚSES (LBK 7) - realizovat v návaznosti na N-Z3 (přeložka II/324)	Nechanice
N-Z32	Zeleň – přírodního charakteru (ZP)	- realizovat v návaznosti na N-Z3 (přeložka II/323)	Nechanice
N-Z33	Občanské vybavení – kom. zařízení malá a střední (OM)	- realizovat společně s N-P6	Nechanice
N-Z36	Plochy smíšené obytné - rekreační (SR)	- realizovat max. 2 RD	Nechanice
N-Z37	Dopravní infrastruktura –	- návrh cyklostezky do Kunčic podél	Nechanice

	silniční (DS)	stávající silnice II/323, - zastavitelná plocha představuje budoucí těleso cyklostezky včetně odvodnění, doprovodné zeleně, odpočinkových ploch apod.	
N-Z40	Zeleň – soukromá a vyhrazená (ZS)	- plochy budou i nadále součástí ZPF, - v plochách lze umísťovat pouze stavby hospodářského zázemí pro zahrady zvyšující jejich využitelnost	Nechanice
N-Z42	Zeleň – soukromá a vyhrazená (ZS)		Nechanice
N-Z43	Zeleň – soukromá a vyhrazená (ZS)		Nechanice
A-Z1	Zeleň – přírodního charakteru (ZP)	- plocha zeleně s funkcí větrolamu u hřiště	Staré Nechanice
A-Z2	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	-	Staré Nechanice
A-Z4	Občanské vybavení – komerční zařízení malá a střední (OM)	- rozšíření areálu (Auto – Nechanice), - realizovat souvislý pás zeleně o šířce 10 m podél místní komunikace parc. č. 518/1	Staré Nechanice
A-Z5	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- izolační zeleň kolem přeložky sinice II/323 - realizovat společně s A-Z9	Staré Nechanice
A-Z6 (US)	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Staré Nechanice
A-Z7	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Staré Nechanice
A-Z8 (US)	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování - realizovat společně s A-P1, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Staré Nechanice
A-Z9	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- přeložka silnice II/323, - realizovat společně s A-Z5 a A-Z10	Staré Nechanice
A-Z10	Zeleň – ochranná a	- izolační zeleň kolem přeložky sinice	Staré

	izolační (ZO)	II/323 a areálu zemědělské výroby - realizovat společně s A-Z9	Nechanice
A-Z12	Výroba a skladování – lehký průmysl (VL)	- v rámci lokality realizovat pás zeleně na SZ okraji, podél komunikace parc. č. 537/1 v šířce 15 m	Staré Nechanice
L-Z1	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	-	Lubno u Nechanic
L-Z2	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- izolační zeleň podél úseku plánované přeložky silnice II. třídy - realizovat společně s N-Z3	Lubno u Nechanic
L-Z3 (US)	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování - realizovat společně s L-P2	Lubno u Nechanic
L-Z4	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Lubno u Nechanic
L-Z5	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	-	Lubno u Nechanic
L-Z6	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z5	Lubno u Nechanic
L-Z8	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z12	Lubno u Nechanic
L-Z9	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z11 a L-Z12	Lubno u Nechanic
L-Z10	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	-	Lubno u Nechanic
L-Z11	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-Z9 a L-Z12	Lubno u Nechanic
L-Z12	Výroba a skladování – lehký průmysl (VL)	- realizovat společně s L-Z8, L-Z9 a L-Z11	Lubno u Nechanic
L-Z13	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty - realizovat společně s L-Z10	Lubno u Nechanic
L-Z14	Bydlení – v rodinných domech	-	Lubno u Nechanic

	– venkovské (BV)		
L-Z15	Občanské vybavení – komerční zařízení malá a střední (OM)	-	Lubno u Nechanic
L-Z16	Zeleň – na veřejných prostranstvích (ZV)	- realizovat společně s N-Z3	Lubno u Nechanic
L-Z17	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Lubno u Nechanic
L-Z18	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Lubno u Nechanic
L-Z19	Občanské vybavení – veřejná infrastruktura (OV)	- obnova rozhledny na vrchu Jehlice	Lubno u Nechanic
T-Z1	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Tůně u Nechanic
T-Z2	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Tůně u Nechanic
T-Z3	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Tůně u Nechanic
T-Z4	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	- rozšíření stávajícího sportoviště	Tůně u Nechanic
T-Z5	Výroba a skladování –agroturistika (VA)	- realizovat společně s T-Z6	Tůně u Nechanic
T-Z6	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s T-Z5	Tůně u Nechanic
T-Z7	Výroba a skladování – agroturistika (VA)	- realizovat společně s T-Z8	Tůně u Nechanic
T-Z8	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s T-Z7	Tůně u Nechanic
T-Z9	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Tůně u Nechanic
B-Z1	Plochy smíšené	- realizovat společně s B-P1	Sobětuš

	obytné – venkovské (SV)	- stavby umísťovat mimo OP produktovodu	
B-Z2	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Sobětuš
B-Z3	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Sobětuš
B-Z4	Občanské vybavení – veřejná infrastruktura (OV)		
S-Z1	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Suchá u Nechanic
S-Z2	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Suchá u Nechanic
S-Z3	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Suchá u Nechanic Nerošov
S-Z5	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- přeložka silnice II/323	Suchá u Nechanic Nerošov
S-Z6	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Suchá u Nechanic
S-Z7	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Suchá u Nechanic
S-Z8	Občanské vybavení – komerční zařízení malá a střední (OM)	- realizovat současně s přeložkou silnice II/323 (S-Z5), - respektovat nezastavitelný pás o šířce 10 m od břehové čáry	Suchá u Nechanic
S-Z9 (US)	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Suchá u Nechanic
S-Z10	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Suchá u Nechanic

S-Z11	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- nová místní komunikace u stávajícího sportoviště	Suchá u Nechanic
S-Z12	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	- rozšíření stávajícího sportoviště	Suchá u Nechanic
S-Z13 (US)	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Suchá u Nechanic
S-Z14 (US)	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	- prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování, - stanovena podmínka etapizace výstavby	Suchá u Nechanic
S-Z15	Plochy smíšené obytné – venkovské (SV)	-	Suchá u Nechanic
S-Z16	Výroba a skladování – zemědělská výroba (VZ)	- rozšíření stávajícího areálu	Suchá u Nechanic
S-Z17	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Suchá u Nechanic
S-Z18	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Suchá u Nechanic Tůně u Nechanic
R-Z1	Plochy smíšené obytné – rekreační (SR)	-	Nerošov
R-Z2	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	- respektovat nezastavitelný pás o šířce 10 m od břehové čáry	Nerošov
R-Z3	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	- respektovat nezastavitelný pás o šířce 10 m od břehové čáry	Nerošov
R-Z4	Plochy smíšené obytné – rekreační (SR)	-	Nerošov

R-Z5	Plochy smíšené obytné –rekreační (SR)	-	Nerošov
R-Z6	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- místní komunikace – obnova stávající cesty	Nerošov
R-Z7	Plochy vodní a vodohospodářské (W)	- obnova rybníku	Nerošov

Zdroj: Žaluda, projektová kancelář. (květen 2010). Návrh územního plánu Nechanice

Příloha B - Vymezení ploch přestavby navrhovaných v územním plánu

Nechanice

Ozn.	funkční zařazení	Podmínky využití plochy katastrální území/základní	sídelní jednotka
N-P1	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	-	Nechanice
N-P2 (US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- realizovat společně s lokalitou N-Z13,N-Z14, N-Z17 a N-P3 - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Nechanice
N-P3 (US)	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s N-Z13,N-Z14, N –Z17 a N-P2, - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Nechanice
N-P4	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s N-Z16	Nechanice
N-P5 (US)	Bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské (BI)	- realizovat společně s N-Z20 - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Nechanice
N-P6	Občanské vybavení – veřejná infrastruktura (OM)	- realizovat společně s N-Z33	Nechanice
A-P1	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	- realizovat společně s A-Z8	Staré Nechanice
L-P2 (US)	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	- realizovat společně s L-Z3 - prověření územní studií jako podmínka pro rozhodování	Lubno u Nechanic
L-P3	Bydlení – v rodinných domech – venkovské (BV)	-	Lubno u Nechanic
L-P5	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s L-P3	Lubno u Nechanic
B-P1	Dopravní infrastruktura – silniční (DS)	- přístupová komunikace - realizovat společně s B-Z1	Sobětuš
B-P2	Výroba a skladování – agroturistika (VA)	- rozšíření stávajícího areálu	Sobětuš

S-P1	Výroba a skladování – lehký průmysl (VL)	- ze stávajícího zemědělského areálu (VZ) - realizovat společně s S-P2	Suchá u Nechanic
S-P2	Zeleň – ochranná a izolační (ZO)	- realizovat společně s S-P1	Suchá u Nechanic
S-P3	Plochy vodní a vodohospodářské (W)	- respektovat nezastavitelný pás o šířce 10 m od břehové čáry	Suchá u Nechanic
S-P4	Občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení (OS)	- realizace dětského hřiště včetně zázemí	Suchá u Nechanic

Zdroj: Žaluda, projektová kancelář. (květen 2010). Návrh územního plánu Nechanice